

Fővárosi Ítéltábla
14.Gf.40.607/2014/4.

A Fővárosi Ítéltábla a Dukkon Ügyvédi Iroda és az Ambrus Ügyvédi Iroda által képviselt FHB Ingatlanlízing Zártkörűen Működő Részvénytársaság felperesnek a Rátky és Társa Ügyvédi Iroda által képviselt Magyar Állam alperes ellen általános szerződési feltételekhez kapcsolódó vélelem megdöntése iránt indított perében a Fővárosi Törvényszék 2014. szeptember 30. napján kelt 14.G.43.589/2014/8. számú ítélete ellen a felperes által benyújtott fellebbezés folytán indult másodfokú eljárásban meghozta a következő

í t é l e t e t:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 380.000,- (Háromszáznyolcvanezer) Ft + áfa másodfokú ügyvédi munkadíjat.

Az ítélet ellen nincs helye fellebbezésnek.

I n d o k o l á s

Az elsőfokú bíróság által megállapított, a fellebbezés elbírálása szempontjából irányadó tényállás szerint a felperes (korábbi cégneve: Central European Credit Ingatlanhitel Zrt.) 2005 augusztusától végez kölcsönnyújtást, pénzügyi lízingszolgáltatást; betétgyűjtésre nem jogosult, forrásszerzése refinanszírozó bankok útján történik. A felperes által alkalmazott konstrukciókban a fogyasztó által fizetendő kamat mértéke a – hat hónapos kamatperiódusonként változtatásra kerülő – referencia kamatlábból és a kamatfelár összegéből áll.

A 2004. május 1. és 2014. július 26-a közti időszakban a felperesnek a fogyasztók számára nyújtott deviza alapú hiteltermékei közül a kölcsönszerződések általános szerződési feltételeit a Hitelezési Üzletszabályzat, a zárt végű ingatlanfinanszírozási célú pénzügyi lízingre vonatkozó általános szerződési feltételeket az Ingatlanlízing Üzletszabályzat (2011. június 10-től elnevezése Zárt Végű Pénzügyi Ingatlanlízing Üzletszabályzat), a zárt végű ingatlanfinanszírozási célú pénzügyi visszlízing általános szerződési feltételeit a „Béta Lízing” Ingatlanlízing Üzletszabályzat, a nyílt végű ingatlanfinanszírozási célú pénzügyi lízingre vonatkozó általános szerződési feltételeket a Nyílt Végű Pénzügyi Ingatlanlízing Üzletszabályzat tartalmazta, amelyek a következő rendelkezéseket tartalmazták az egyoldalú kamat-, költség- és díjemelésekre deviza alapú fogyasztói kölcsön- és lízingszerződések tekintetében.

A Hitelezési Üzletszabályzat 2005. augusztus 10-től 2009. június 21-ig hatályos rendelkezései közül (2/A/1. Almelléklet) a II/2.1. pont kimondta, hogy a hitelező jogosult az üzletszabályzatot és a kölcsönszerződést egyoldalúan kiegészíteni, illetve módosítani. A II/3.3. pont szerint a hitelező jogosult a kondíciós listát egyoldalúan megváltoztatni. A IV/5.3. pont úgy rendelkezett, hogy a hitelező a kamatlábat időről időre felülvizsgálja a refinanszírozási feltételek, a pénzügyi körülmények és a Magyar Nemzeti Bank esetleges intézkedéseinek tükrében; amennyiben megítélése szerint az általa alkalmazott referencia kamatláb (BUBOR, CHF LIBOR, EURIBOR) nem tükrözi a piaci viszonyokat, jogosult másik referencia kamatlábat választani, illetve a kamatlábat módosítani (emelni vagy csökkenteni, illetve másik referencia kamatlábat választani).

A Hitelezési Üzletszabályzat 2009. június 22-től hatályos kikötései közül úgy szövegezte a II/2.1. pontban foglalt rendelkezés 2010. június 10-ig, hogy a hitelező jogosult az üzletszabályzatban és a kölcsönszerződésben foglalt kamat, díjak és egyéb költségek mértékét egyoldalúan módosítani, a jelen üzletszabályzatban rögzített feltételek megváltozása esetén (2/A/3. Almelléklet). A II/4.1. pont kimondta a referencia kamatláb módosítása kapcsán, hogy amennyiben a hitelező által alkalmazott referencia kamatláb (BUBOR, CHF LIBOR, EURIBOR) a hitelező megítélése szerint nem tükrözi a piaci viszonyokat, azaz (a) a Kölcsön devizanemétől függően valamelyik kamatperiódus vonatkozásában nincs BUBOR (forint Kölcsön esetén), CHF LIBOR (svájci frank Kölcsön esetén) vagy EURIBOR (euró Kölcsön esetén) jegyzés, vagy (b) a BUBOR vagy CHF LIBOR vagy EURIBOR nem tükrözi a reális piaci ajánlati kamatszintet, azaz a refinanszírozó bank(ok) által az adott kamatperiódus és összeg vonatkozásában a bankközi piacon kínált kamatok számtani átlagától a jegyzett BUBOR vagy CHF LIBOR vagy EURIBOR legalább 10%-os mértékben eltér, a hitelező jogosult másik referencia kamatlábat választani, azzal, hogy amennyiben a BUBOR/CHF LIBOR/EURIBOR jegyzése vagy meghatározott számítási mechanizmusa visszaáll, a hitelező a soron következő kamatperiódustól a kölcsönszerződésben rögzített referencia kamatlábat alkalmazza, és a referencia kamatláb módosításáról a Kondíciós Lista módosításával a II/3. fejezet szabályai szerint ad értesítést (2/A/4. Almelléklet). A kamatfelár módosításáról szóló II/4.2. pont úgy rendelkezett 2010. június 10-ig, hogy a hitelező a kamatfelárat időről időre felülvizsgálja a refinanszírozási feltételek (így különösen a

refinanszírozó bank(ok) által nyújtott refinanszírozási hitel kamatlába megváltozása, a pénzügyi körülmények és a Magyar Nemzeti Bank esetleges intézkedéseinek tükrében; és amennyiben (a) a refinanszírozó bank(ok) által a hitelezőnek nyújtott refinanszírozási hitelszerződésben foglalt kamatláb mértéke az adóssal megkötött kölcsönszerződés megkötésének időpontjában biztosított kamatlábhoz képest megnövekszik, (b) a Magyar Nemzeti Bank vagy jogszabály rendelkezése folytán a tőkemegfelelési vagy tartalékolási előírásoknak való megfelelés miatt a hitelezőnek addicionális költségei merülnek fel, a hitelező jogosult a kamatfelár mértékét egyoldalúan módosítani, azzal, hogy amennyiben a kamatfelár módosítására okot adó körülmény megszűnik, a soron következő kamatperiódustól a kölcsönszerződésben rögzített kamatfelárat alkalmazza (2/A/5. Almeléklet). A 2010. június 10-ig alkalmazott II/3.3., II/4.5. pontok szerint a hitelező a kondíciós listát kizárólag a jelen üzletszabályzatban rögzített ok-okozati feltételek megváltozása esetén, az abban rögzített módon és mértékben jogosult egyoldalúan megváltoztatni. Jogosult a kondíciós listában feltüntetett költség vagy díj megfelelő módosítására (emelésére vagy csökkentésére), a kondíciós lista egyoldalú módosítására irányadó (II/3. fejezet) szabályok szerint, amennyiben a kondíciós listának az itt megjelölt költségei esetében meghatározott ok vagy körülmény bekövetkezik, azaz (a) a BAR/OPTEN lekérdezés díj esetén, ha a KHR-t (Központi Hitelinformációs Rendszer) üzemeltető BISZ Zrt. aktuális díja a lekérdezésre vonatkozóan megváltozik; (b) a közjegyzői okirat díja esetén, amennyiben a közjegyzői okiratok elkészítésének díjára vonatkozó jogszabály megváltozik; (c) a konverziós díj esetén, amennyiben a refinanszírozó bank által a hitelező számára megállapított devizakonverziós költségek meghaladják a hitelező által a kondíciós listában meghatározott mértéket (2/A/6. Almeléklet).

A Hitelezési Üzletszabályzat 2010. június 11-től hatályos II/3.1. pontja kimondta, hogy a hitelező a fogyasztóval kötött pénzügyi kölcsönszerződés esetén kizárólag az üzletszabályzatban, kondíciós listában és a kölcsönszerződésben foglalt kamatot, díjat és egyéb költséget jogosult egyoldalúan módosítani az adós számára kedvezőtlenül, a jelen üzletszabályzatban rögzített ok-okozati feltételek megváltozása esetén (2/A/7. Almeléklet). A kamatfelár módosításáról úgy rendelkezett 2010. június 11-től 2012. március 31-ig a II/4.2. pont, hogy a hitelező a kamatfelárat időről időre felülvizsgálja a refinanszírozási feltételek (így különösen a refinanszírozó bank(ok) által nyújtott refinanszírozási hitel kamatlába megváltozása), a pénzügyi körülmények és a Magyar Nemzeti Bank esetleges intézkedéseinek tükrében. A hitelező az alábbi feltételek esetén jogosult a fogyasztónak minősülő adósok esetében a kamatfelár, míg nem fogyasztónak minősülő adósok esetében a kamatfelár és/vagy költségek és/vagy díjak mértékét az adósok számára kedvezőtlenül, egyoldalúan módosítani (II/3. fejezet szabályai szerint). A jogi, szabályozói környezet megváltozása: a) a hitelező – hitel-, és pénzügyi lízingszerződés szerinti jogviszonyokat szorosan és közvetlenül érintő – tevékenységére, működési feltételeire vonatkozó vagy ahhoz kapcsolódó jogszabályváltozás, jegybanki rendelkezés vagy a hitelezőre kötelező egyéb szabályozók megváltozása, b) a hitelező – hitel-, és pénzügyi lízingszerződés szerinti jogviszonyokat szorosan és közvetlenül érintő

– tevékenységéhez kapcsolható közteher- (pl. adó-) változása, a kötelező tartalékolási szabályok változása, c) kötelező betétbiztosítás összegének, vagy díjának változása. A pénzügyi feltételek, a makrogazdasági környezet módosulása: a) a hitelező forrásköltségeinek változása/pénzügyi forrás szerzési lehetőségek változása, így különösen, de nem kizárólagosan: Magyarország hitelbesorolásának változása, az országkockázati felár változása (credit default swap), jegybanki alapkamat, a jegybanki repo- és betéti kamatlábak változása, a bankközi pénzügyi kamatlábak/hitelkamatok változása, a Magyar Állam vagy a hitelező által kibocsátott kötvény és SWAP hozamgörbék egymáshoz képest történő elmozdulása, a refinanszírozást biztosító, nyilvánosan kibocsátott értékpapír hozamának, illetve kibocsátója elismert külső hitelminősítő szervezet általi kockázati besorolásának változása vagy az ilyen besoroláshoz kapcsolódó költségek megváltozása, a hitelező lekötött ügyfélbetéteinek kamatának változása. Az ügyfél (adós) kockázati megítélésének megváltozása: a) az adós, illetve a kölcsönügylet más kockázati kategóriába történő átsorolása a hitelező vonatkozó jogszabályi előírásoknak megfelelő eszközminősítési szabályzata, vagy belső adósminősítési szabályzata alapján – különös tekintettel az adós pénzügyi helyzetében és fizetőképességi stabilitásában bekövetkező változásokra –, ha azt az új kockázati kategóriába történő átsorolás az értékvesztés, és ezáltal az alkalmazott kockázati felár mértékének változtatását teszi indokolttá, b) a hitelező vonatkozó jogszabályi előírásoknak megfelelő eszközminősítési szabályzata, vagy hitelező belső adósminősítési szabályzata alapján azonos kockázati kategóriába tartozó ügyletek, illetve ügyfelek kockázatának változása, ha a kockázat megváltozása az adott kockázati kategóriában az értékvesztés, és ezáltal az alkalmazott kockázati felár mértékének változtatását teszi indokolttá, c) a fedezetül szolgáló ingatlan értékében bekövetkezett legalább 10%-os változás. Változatlanul tartalmazta a kikötés a kamatfelár módosítására okot adó körülmény megszűnésének esetére, hogy a hitelező a következő kamatperiódustól a kölcsönszerződésben rögzített kamatfelárat alkalmazza (2/A/8. Almeléklet).

A kondíciós listában rögzített költségek módosításáról a II/4.3. pont 2010. június 11-től hatályos rendelkezése kimondta, hogy a hitelező a fogyasztónak minősülő adóssal kötött kölcsönhöz kapcsolódó, a kondíciós listában feltüntetett költség vagy díj adós számára kedvezőtlen egyoldalú módosítására évente maximálisan a Központi Statisztikai Hivatal által közzétett éves átlagos inflációnak megfelelő mértékben jogosult, illetve abban az esetben, amennyiben a díj mértékét jogszabály határozza meg, és az ide vonatkozó jogszabály módosul (2/A/9. Almeléklet).

A Hitelezési Üzletszabályzat 2011. július 1-től 2012. március 31-ig hatályos II/4.4. pontja szerint a fogyasztóval kötött lakáscélú hitel- és kölcsönszerződés a hitelező által egyoldalúan, az adós számára kedvezőtlenül kizárólag a kamatfelár tekintetében, külön kormányrendeletben meghatározott esetekben, feltételekkel és módon módosítható, amennyiben azt a jegybanki alapkamat, a refinanszírozási kamatlábak, a pénzügyi indexek, a hitelező lekötött ügyfélbetétei kamatának változása, a szabályozói környezet, illetve a hitelkockázat kormányrendeletben meghatározott változása indokolja, azzal, hogy ez a rendelkezés nem érinti a kamatláb kamatfeláron kívüli, referencia-kamatlábhoz

kötött részének a referencia-kamatláb változásából eredő, kamat megállapítási nap(ok)on történő változását (2/A/10. Almelléklet).

A kamatfelár módosításáról úgy rendelkezik a Hitelezési Üzletszabályzat 2012. április 1-től hatályos II/4.2.1. pontja, hogy a fogyasztónak minősülő adósok kölcsönszerződése esetén a kamatfelár mértékét a hitelező kizárólag azon feltételek esetén jogosult az adós számára kedvezőtlenül, egyoldalúan módosítani, ha a fogyasztónak minősülő adós egyhavi törlesztő részlettel 45 napot meghaladó fizetési késedelembe esik, vagy ha a fogyasztónak minősülő adós a fedezetül szolgáló ingatlanra kötött, a pénzügyi intézményre engedményezett vagyonbiztosítást a pénzügyi szolgáltató postai úton vagy más, a szerződésben meghatározott közvetlen módon történő értesítése ellenére legalább két hónapon keresztül nem fizeti (2/A/12. Almelléklet).

A Zárt Végű Ingatlanlízing Üzletszabályzat 2005. augusztus 10-től 2010. május 31-ig hatályos II/2.1., II/3.3., IV/6.3. pontjaiban foglalt kikötések a lízingbeadó jogosultságával kapcsolatban az üzletszabályzat, a lízingszerződés, a kondíciós lista, illetve a kamatláb módosítására (2/B/1. Almelléklet) egyező szabályozási tartalommal szölk a Hitelezési Üzletszabályzat 2005. augusztus 10. és 2009. június 21. között alkalmazott kikötéseivel. A 2010. június 1-től hatályos kikötések közül a II/3.1. pont (2/B/3. Almelléklet) azonosan rendelkezett a fogyasztóval kötött pénzügyi lízingszerződésnek a lízingbevevőre kedvezőtlen módosításáról a Hitelezési Üzletszabályzat 2010. június 11-től hatályos II/3.1. pontjával, a referencia kamatláb módosításáról szóló II/4.1. pont (2/B/4. Almelléklet) a BUBOR, EURIBOR tekintetében a Hitelezési Üzletszabályzat megfelelő, 2009. június 22-től alkalmazott II/4.1. pontjának előírásaival. A II/4.2. pont – a kamatfelár lízingbeadó általi felülvizsgálatára, továbbá fogyasztó lízingbevevővel szemben a kamatfelár, nem fogyasztó esetében pedig a kamatfelár, a költségek, a díjak egyoldalú módosításának feltételeiről – egyező rendelkezéseket tartalmazott a Hitelezési Üzletszabályzat 2010. június 11-től alkalmazott II/4.2. pontjának szabályaival (2/B/5. Almelléklet).

A Zárt Végű Ingatlanlízing Üzletszabályzat 2010. június 1-től 2010. június 10-ig alkalmazott rendelkezései közül a II/4.3. pont a kondíciós listában rögzített költségek lízingbeadó általi módosításáról megegyezett a Hitelezési Üzletszabályzat 2009. június 22. és 2010. június 10. között hatályos II/4.5. pontjának szabályaival. A II/4.4. pont tartalmazta a fogyasztóval kötött lízinghez kapcsolódó költségek, díjak emelésének éves maximumát, a Központi Statisztikai Hivatal által közzétett éves átlagos inflációnak megfelelő mértékben (2/B/6. Almelléklet).

A Zárt Végű Ingatlanlízing Üzletszabályzat 2010. június 11-től hatályos II/4.3. pontja azonos rendelkezéseket tartalmaz a fogyasztóval kötött lízinghez kapcsolódó, a kondíciós listában feltüntetett költség vagy díj lízingbevevő számára kedvezőtlen egyoldalú módosításának éves maximumára a Hitelezési Üzletszabályzat 2010. június 11-től hatályos II/4.3. pontjával (2/B/7. Almelléklet), a fogyasztóval kötött lakáscélú pénzügyi lízingre 2011. április 1-től alkalmazott II/4.4. pont pedig a Hitelezési Üzletszabályzat 2011. július 1. és 2012. március 31. közötti II/4.4. pontjával (2/B/8. Almelléklet).

A Béta Lízing Üzletszabályzat 2009. augusztus 14-től alkalmazott kikötései közül a II/2.1. pont – a Hitelezési Üzletszabályzat 2009. június 22-től 2010. június 10-ig hatályos II/2.1. pontjával egyezően – deklarálta a lízingbeadó jogát az üzletszabályzatban, a lízingszerződésben foglalt kamat, díj, költség egyoldalú módosítására (2/C/1. Almelléklet). A referencia kamatláb, a kamatfelár és a kondíciós lista, az abban felsorolt költségek egyoldalú módosításáról rendelkező II/4.1., II/4.2., II/3.3., II/4.4. pontokban foglalt szabályok (2/C/2., 2/C/3., 2/C/4. Almellékletek) egyező rendelkezéseket jelentettek a Hitelezési Üzletszabályzat 2009. június 22-től alkalmazott kikötéseivel.

A Nyílt Végű Ingatlanlízing Üzletszabályzat 2011. február 1-től alkalmazott rendelkezései közül a II/3.1. pont (2/D/1. Almelléklet) a fogyasztóval kötött pénzügyi lízingszerződésre a Hitelezési Üzletszabályzat 2010. június 11-től hatályos II/3.1. pontjával, a referencia kamatláb módosításáról szóló II/4.1. pont (2/D/2. Almelléklet) a Hitelezési Üzletszabályzat 2009. június 22-től alkalmazott II/4.1. pontjával, a kamatfelár módosításáról szóló II/4.2. pont (2/D/3. Almelléklet) a Hitelezési Üzletszabályzat 2010. június 11. és 2012. március 31. között alkalmazott kikötésével, a kondíciós listában rögzített költségek emelésének éves maximumáról rendelkező II/4.3. pont (2/D/4. Almelléklet) a Hitelezési Üzletszabályzat 2010. június 11-től hatályos megfelelő rendelkezésével, a fogyasztóval kötött lakáscélú pénzügyi lízingre vonatkozó II/4.4. pont (2/D/6. Almelléklet) pedig a Hitelezési Üzletszabályzat 2011. július 1. és 2012. március 31. között alkalmazott II/4.4. pontjával megegyező szabályokat tartalmazott.

A felperes a 2014. augusztus 22-én benyújtott – az elsőfokú eljárás során pontosított és leszállított – keresetében a 2014. évi XXXVIII. törvény (a továbbiakban: Törvény) 6. §-a, 8. § (1) bekezdés a) pontja, 11. § (3) bekezdése alapján elsődlegesen annak megállapítását kérte, hogy az általa alkalmazott – a 2/A., 2/B., 2/C., 2/D. jelű mellékletekben megjelölt – egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő általános szerződési feltételek, amelyek részévé váltak deviza alapú fogyasztói hitel-, kölcsön- és lízingszerződéseknek, tisztességesek és érvényesek. Másodlagosan a részleges érvénytelenség szabályainak alkalmazásával, a Régi Ptk. 239. §-a, illetve a 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Új Ptk.) 6:114. §-ának megfelelően azt kérte, hogy amennyiben valamely rendelkezést a bíróság tisztességtelennek talál, annak figyelmen kívül hagyásával állapítsa meg a per tárgyává tett szerződési kikötések tisztességességét, érvényességét, és csak a tisztességtelennek talált elem tekintetében utasítsa el a keresetet.

Előadta, hogy a szerződéses feltételeit a kikötésükkor hatályos jogszabályi rendelkezések, azaz a Régi Ptk., az 1996. évi CXII. törvény (a továbbiakban: Régi Hpt.), a 2013. évi CCXXXVII. törvény (a továbbiakban: Hpt.) rendelkezéseinek alkalmazásával kell elbírálni és a tisztességesség tekintetében állást foglalni, figyelemmel a 18/1999. (II. 5.) Korm. rendelet, továbbá a 275/2010. (XII. 15.) Korm. rendelet szabályaira is. Kiemelte és hangsúlyozta az irányadó jogszabályi rendelkezések közül a Ptk. szabályait, egyrészt a szerződéskötéskor fennálló valamennyi körülmény értékelését a feltétel tisztességtelen voltának megállapításakor, továbbá a szolgáltatás, ellenszolgáltatás egyértelmű és érthető meghatározását, valamint annak előírásait is, hogy nem minősülhet tisztességtelennek a

jogszabály által megállapított, avagy a jogszabály előírásainak megfelelően meghatározott szerződési feltétel. A Régi Hpt. 2004. május 1-jét követő szabályozása, a 210. §-ának a 2009. augusztus 1-jét megelőző, illetőleg azt követő tartalma, majd a 2010. január 1-jei, 2010. november 27-i és 2012. április 1-jei módosításai, a 18/1999. (II. 5.) Korm. rendelet 2. § d) pontja és az ok-lista alapfeltételeit tartalmazó 275/2010. (XII. 15.) Korm. rendelet szabályai alapján állította, hogy a 2004 óta hatályos jogszabályi rendelkezésekből nem vezethető le a 2/2014. számú polgári jogegységi határozatban meghatározott hét elv a szerződési feltételek tisztességességével kapcsolatban. Rámutatott, hogy a Régi Hpt. 2009. augusztus 1-jeig nem követelte meg a fogyasztó felmondási jogának lehetővé tételét egyoldalú szerződésmódosítás esetére, sem pedig az ok-lista tételelességét. Utalt továbbá arra is, hogy nem várható el vis maior esetre fenntartott módosítás esetében a ténylegesség, arányosság, átláthatóság betartása, pénzügyi intézmény eljárása, a ténylegesen alkalmazott módosítás vonatkozásában értékelhető annak tisztességessége. Hivatkozott a 93/13/EGK irányelv (a továbbiakban: Fogyasztói Irányelv) 4. cikk (1) bekezdésére is.

Bemutatta a forrásszerzésének, az egyoldalú módosításnak a közgazdasági indokait, jellemzőit, a felperes módosítási gyakorlatát, és hangsúlyozta, hogy a forrásár megváltozása befolyásolja a hiteloldal árazását, az ok-listának tartalmaznia kell a forráskörnyezetet befolyásoló tényezőket. Rámutatott arra is, hogy az árazási elveket a Régi Hpt. 2010. január 1-jétől hatályos 210. § (3), (4) bekezdései állapították meg, amelyek belső banki szabályozási dokumentumok, szakmai megfelelőségüket és jogszerűségüket egyedül az arra felkészült szakhatóság képes ellenőrizni, amelyre sor is került a Magyar Nemzeti Bank 2013. november 6-án kelt határozatával.

Hangsúlyozta, hogy szerződésmódosítási gyakorlata a mércéje a szerződési feltételek tisztességességének, továbbá azt is, hogy az ügyfél által fizetendő teljes kamat elemei közül a kamatfelárat nem módosította az elmúlt 10 évben, és azon jogával sem élt, amely a referencia kamatlábról való áttérést tette lehetővé. Álláspontja szerint üzletszabályzatainak kikötései megfelelnek a Törvényben megfogalmazott elveknek, az egyértelmű és érthető megfogalmazás, a tételes meghatározás, az objektivitás, a ténylegesség és arányosság, az átláthatóság, a felmondhatóság, és a szimmetria követelményének is, azzal a pontosítással, hogy nem várható el valamennyi elv egyidejű, és egy üzletszabályzati rendelkezés általi teljesítése. Kifejtette, hogy szerződéses feltételei áttekinthető módon, közérthető stílusban és megismerhetően tartalmazzák az egyoldalú szerződésmódosítás feltételeit és indokait, szükségszerűen alkalmazott közgazdasági megjelölésekkel, szakkifejezésekkel. Mivel jogszabályi előírás 2009. augusztus 1-jétől követelte meg ok-lista alkalmazását, ezért az azt megelőzően alkalmazott üzletszabályzatok a Régi Hpt. által megkívánt egyértelműséggel szóltak. Állította, hogy szerződéses kikötései zárt rendszerben, taxatíven rögzítik az egyoldalú szerződésmódosítás indokait, illetve amely esetekben a felsorolás nem taxatív, alkalmazandóak a részleges érvénytelenség szabályai. Előadta továbbá, hogy a kikötéseiben megjelölt feltételek előidézésében nem játszhatott szerepet, azok objektívek, befolyásától mentesek. A ténylegesség és arányosság követelménye a módosítási

gyakorlatával teljesült, az ok-listák olyan közgazdasági szabályozói feltételeket tartalmaznak, amelyek befolyással vannak a kamatok, a díjak és a költségek alakulására. Az arányosságot a tényleges módosítások garantálták, érvényre juttatták. Álláspontja szerint kikötéseinek nem kellett tartalmaznia számszerű levezetést, illetve tartalmuk alapján előre látható volt átlagosan tájékozott fogyasztó számára, hogy mely feltételek vezetnek a kamat, a költség és a díj módosításához. A fogyasztó képes volt felismerni egyrészt azt, hogy a hitel elemei módosulhatnak, továbbá azt is, hogy csak bizonyos szempontoktól függően gyakorolhatja ezen jogát a hitelező, és hogy a hitel elemeinek módosulása hatást gyakorolhat a törlesztőrészletre. Utalt a fogyasztótól reálisan elvárható tájékozódásra is. Rámutatott, hogy minden szerződés tartalmazta a felmondás, a szerződés megszüntetésének a jogát, és arra is, hogy a felmondás mint reális alternatíva függ az esetleges hitelkiváltás lehetőségétől, az arra vonatkozó versenyképes ajánlatok lététől. Állította, hogy az egyoldalú módosítást lehetővé tevő kikötései magukban foglalják az emelésen túl a csökkentés lehetőségét, nem zárják ki az ok-listában szereplő feltételek olyan irányú változásának figyelembevételét, ami a kamatot vagy költséget csökkenti. Ezzel kapcsolatban szintén utalt a tényleges gyakorlatára, a hirdetményi kivonatok szerinti csökkentésekre.

A Hitelezési Üzletszabályzatának 2005. augusztus 10-től 2009. június 21-ig, a Zárt Végű Ingatlanlízing Üzletszabályzatának 2005. augusztus 10-től 2010. május 31-ig alkalmazott kikötéseivel kapcsolatban (2/A/1., 2/B/1. Almellékletek) kiemelte, hogy a megalkotásukkor hatályos Régi Hpt.-ben megkövetelt egyértelműség, az akkor irányadó tételeesség követelményének a szabályozása megfelelt, és teljesítette az objektivitás követelményét (refinanszírozási feltételek, pénzügyi körülmények, MNB intézkedése), továbbá a felmondhatóság elvét is a Hitelezési Üzletszabályzat II/2.2., IV/5.3., a Zárt Végű Ingatlanlízing Üzletszabályzat II./2.2. és IV./6.3. pontjaiban foglaltak szerint. Az arányosságot az egyoldalú módosítás gyakorlata garantálta, az üzletszabályzatok nem zárták ki a fogyasztó javára való módosítás lehetőségét. A Hitelezési Üzletszabályzat 2009. június 22-től 2010. június 10-ig alkalmazott II/2.1. pontja, a 2009. június 22-től alkalmazott II/4.1. pontja, valamint a Zárt Végű Ingatlanlízing Üzletszabályzat 2010. június 1-jétől alkalmazott II/3.1., II/4.1., a Béta Lízing Üzletszabályzat 2009. augusztus 14-től alkalmazott II/2.1., II/4.1. pontjai, és a Nyílt Végű Ingatlanlízing Üzletszabályzat 2011. február 1-jétől alkalmazott II./3.1., II/4.1. pontjai tekintetében azt hangsúlyozta (2/A/3., 2/A/4., 2/B/3., 2/B/4., 2/C/1., 2/C/2. és 2/D/1., 2/D/2. Almellékletek), hogy a referencia kamatlábról való áttérés lehetőségének feltételeit, azok pontos bekövetkezését és mértékét ésszerű gondosság mellett nem láthatta előre, azonban ezzel a jogosítványával a gyakorlatban nem élt, illetve kötelezte magát az eredeti referencia kamatláb alkalmazására a feltételek eredeti állapotba való visszaállása esetén. A felmondhatóságot ebben az időszakban a Hitelezési Üzletszabályzat II/2.3., a Zárt Végű Ingatlanlízing Üzletszabályzat II/3.1., a Béta Lízing Üzletszabályzat II/3.1., a Nyílt Végű Ingatlanlízing Üzletszabályzat II/3.1. pontjai tartalmazták.

A Hitelezési Üzletszabályzat 2009. június 22-től 2010. június 10-ig alkalmazott II/4.2. pontja és a Béta Lízing Üzletszabályzat 2009. augusztus 14-től alkalmazott II/4.2. pontja

(2/A/5., 2/C/3. Almellékletek) tekintetében arra mutatott rá, hogy a kamatfelár módosításának feltételei ésszerű gondosság mellett nem láthatóak előre, sem pedig az általuk okozott költségek mértéke, azonban ezen lehetőséggel a gyakorlatban nem élt, illetve kötelezte magát arra, hogy a módosításra okot adó körülmények megszűnése esetén az eredeti kamatfelárat alkalmazza. Álláspontja szerint továbbá a kikötések a Régi Hpt. 210. §-ában előírt egyértelműséggel szólnak, ennek megfelelően tételes a tartalmuk, objektívek (refinanszírozó bankok kamatlábai, MNB rendelkezései folytán előálló többletköltségek, jogszabály folytán előálló többletköltségek), és eleget tesznek a ténylegesség, az arányosság, az átláthatóság és a szimmetria követelményének is. A felmondhatóságot a Hitelezési Üzletszabályzat II/4.3., a Béta Lízing Üzletszabályzat II./4.3. pontjai tartalmazzák.

A kondíciós lista megváltoztatására vonatkozó kikötések – a Hitelezési Üzletszabályzat 2009. június 22-től 2010. június 10-ig hatályos II/3.3., II/4.5. pontjai, a Zárt Végű Ingatlanlízing Üzletszabályzat 2010. június 1-jétől 2010. június 10-ig hatályos II/4.3., II/4.4. pontjai a Béta Lízing Üzletszabályzat 2009. augusztus 14-től hatályos II/3.3., II/4.4. pontjai (2/A/6., 2/B/6., 2/C/4. Almellékletek) tekintetében azzal egészítette ki általános érvelését, hogy az „emelésre vagy csökkentésre” szóhasználat eredményeként a kikötések magukban foglalják a pozitív és negatív irányban történő változtatás lehetőségét a Régi Hpt. 210. § (3) bekezdésének megfelelően, rögzítve a költségek és díjak módosításának konkrét feltételeit. Az egyértelmű és tételes körülmények tekintetében a kikötés megszövegezése és a tisztességes gyakorlat garantálja az arányosság megvalósulását. Az éves inflációhoz kötött változás a 2/B/6. Almellékletben megfelel a módosított Hpt. 210. (4) bekezdés d) pontjának is. A felmondási jogot a Hitelezési Üzletszabályzat II/3.4., a Zárt Végű Ingatlanlízing Üzletszabályzat II./3.2., a Béta Lízing Üzletszabályzat II/3.1. pontjai biztosították.

A Hitelezési Üzletszabályzat 2010. június 11-től hatályos II/3.1. pontja, a 2010. június 11-től 2012. március 31-ig hatályos II/4.2. pontja, a Zárt Végű Ingatlanlízing Üzletszabályzat 2010. június 1-jétől hatályos II/4.2. pontja és a Nyílt Végű Ingatlanlízing Üzletszabályzat 2011. február 1-jétől hatályos II/4.2. pontja (2/A/7., 2/A/8., 2/B/5., 2/D/3. Almellékletek) tekintetében arra mutatott rá, hogy a kamatfelár módosításával kapcsolatos kikötések a megelőző szabályozáshoz képest részletesebbek, beépítik a Magatartási Kódex rendelkezéseit. Az ok-lista „a jogi szabályozó környezet változása”, „a pénzügyi feltételek, makrogazdasági környezet módosulása”, „a hitelfelvevő kockázati megítélésének változása” feltételeinek körében is teljesíti az objektív, a ténylegesség, az arányosság, az átláthatóság és a szimmetria elvét is. A felmondhatóságot a Hitelezési Üzletszabályzat II/4.3., a Zárt Végű Ingatlanlízing Üzletszabályzat II./4.3., a Nyílt végű Ingatlanlízing Üzletszabályzat II./3.2. pontjai biztosították.

A Hitelezési Üzletszabályzat és a Zárt Végű Ingatlanlízing Üzletszabályzat 2010. június 11-től alkalmazott II/4.3. pontjai, valamint a Nyílt Végű Ingatlanlízing Üzletszabályzat 2011. február 1-jétől hatályos II/4.3. pontja (2/A/9., 2/B/7. és 2/D/4. Almellékletek) tekintetében is állította a tételesség, az objektív, a ténylegesség és a szimmetria elveinek teljesülését, azzal, hogy a KSH állami hivatal, statisztikai módszerei

meghatározásában, az éves átlagos infláció közzétételében, továbbá jogszabály megalkotásában a felperes nem vesz részt. A felmondási jogot a Hitelezési Üzletszabályzat II/3.2., a Zárt Végű Ingatlanlízing Üzletszabályzat II./3.2., a Nyílt Végű Ingatlanlízing Üzletszabályzat II./3.2. pontjai tartalmazzák.

A Hitelezési Üzletszabályzat 2011. július 1-jétől 2012. március 31-ig hatályos II/4.4. pontja, a Zárt Végű Ingatlanlízing Üzletszabályzat 2011. április 1-jétől hatályos II/4.4. pontja, és a Nyílt Végű Ingatlanlízing Üzletszabályzat 2011. február 1-jétől hatályos II/4.4. pontja (2/A/10., 2/B/8., 2/D/6. Almellékletek) tekintetében azt emelte ki, hogy az azokban foglalt szabályozás megfeleltethető a Régi Hpt. 210/A. §-ának, a 275/2010. (XII. 15.) Korm. rendeletben alkalmazott kategóriák pedig a Magatartási Kódex előírásainak. A felmondhatóságot az előző rendelkezéseknél megjelölt kikötések biztosították, megvalósult az objektivitás, a ténylegesség és arányosság, a szimmetria követelménye is.

A Hitelezési Üzletszabályzat 2012. április 1-jétől hatályos II/4.2.1. pontjával (2/A/12. Almelléklet) kapcsolatban arra mutatott rá, hogy a fogyasztókra vonatkozó kamatfelár módosítási szabályokat a Régi Hpt. 210/B. § (5) bekezdésének átvételével fogalmazta meg, továbbá hogy a fogyasztó magatartásától függő feltételekre nincs ráhatása, a hitelfelvevővel kapcsolatos kockázati tényezők is objektívek, amelyek változását a vonatkozó jogszabályok alapján kialakított adós- és eszközminősítési szabályzatok szerint végezte el. A felperes jogosult a kockázati felár változásából eredő kamatemelésre. A forrásköltségek közvetlenül kihatnak a kamat, költség, díj mértékére.

Indítványozta a per tárgyalásának felfüggesztésével az Alkotmánybíróság eljárásának kezdeményezését, egyrészt amiatt, mert a Törvény a visszaható hatályú jogalkotás tilalmába ütközik, sérti az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében foglalt jogállamiság elvét, a jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Jat.) 2. § (2) bekezdését, másfelől az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében foglalt jogbiztonság elvét, a Jat 2. § (3) bekezdését kellő felkészülési idő hiányában. Állította továbbá az egyenlő bánásmód elvének és diszkrimináció tilalmának a sérelmét is az Alaptörvény XV. cikk (1) és (2) bekezdései, a Jat. 3. §-a alapján, valamint az Alaptörvény XXVIII. cikk (1), (7) bekezdései szerinti tisztességes eljáráshoz való jog megsértését, az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése, az E) cikk (2) bekezdése és a Q) cikk (2) bekezdése szerint a Törvény közjogi érvénytelenségét is a törvényhozási eljárás során elkövetett mulasztás miatt. Álláspontja szerint a Törvény a hatályba lépését megelőző 10 éves időszakra visszamenően határozta meg az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő rendelkezések tisztességességének szempontrendszerét, amelyet a norma címzettjei korábban nem ismertek, és olyan egyoldalú díj-, kamat- és költségmódosítást lehetővé tevő rendelkezéseket minősített tisztességtelennek, amelyek megfeleltek a megalkotásuk idején hatályos jogszabályi aláírásoknak (Régi Ptk. 209/B. § (6) bekezdése, 209. § (6) bekezdése), figyelemmel arra az előírásra is, amely a tisztességtelenség vizsgálatához megköveteli a szerződéskötéskor fennálló körülmények értékelését, valamint a Régi Hpt. 2009. augusztus 1-jétől hatályos szabályaira is a felmondhatóság jogával kapcsolatban. Állította, hogy a Törvény rendkívül rövid felkészülési időt biztosít, mind a pénzügyi

intézmények, mind az alperesi pozícióban fellépő Magyar Állam, mind pedig a bíróságok számára, időbeli és tárgyi hatálya indokolatlanul diszkriminál. A közérdekű kereset „inverzének” felállítása, a bizonyítási teher megfordítása, a tisztességtelenség törvényi védelme sérti a tisztességes eljárásához való jogot. A Törvény közjogi érvénytelenségéhez vezet, hogy a jogalkotó az Európai Unió Működéséről szóló Szerződés (EUMSZ) 127. cikk (4) bekezdésének, 282. Cikk (5) bekezdésének előírásaival szemben nem konzultált az Európai Központi Bankkal (EKB).

Indítványozta a per tárgyalásának felfüggesztését a Törvény rendelkezései alapján indított azon peres eljárások jogerős befejezéséig is (az Eger és Környéke Takarékszövetkezet, OTP Bank Nyrt., OTP Jelzálogbank Zrt.), amelyekben az elsőfokú bíróságok kezdeményezték az Alkotmánybíróság eljárását.

Kérte továbbá a per tárgyalásának felfüggesztésével az Európai Unió Bírósága előtt előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését is a Törvény által szabályozott tárgykörnek a Fogyasztói Irányelvvel, az EUMSZ rendelkezéseivel összhangban való értelmezése és alkalmazása céljából. Álláspontja szerint ugyanis a Törvényben felállított konjunktív feltételekhez kötött tisztességesség – az egyoldalú kamat-, költség- és díjmelést lehetővé tevő általános szerződési feltételek tekintetében – sérti a Fogyasztói Irányelv 4. cikk (1) bekezdését, mellékletének 2. pontját, 7. cikkét és a 2014/17. számú irányelv (Lakóingatlan-hitelezési Irányelv) 23. cikk (5) bekezdését is. Rámutatott, hogy az Európai Unió Bírósága még nem vizsgálta az egyoldalú kamat-, díj-, költségmódosítást lehetővé tevő szerződéses kikötések tisztességtelenségére vonatkozó szabályokat pénzügyi szolgáltatásoknál, a Törvény esetében tévesen tekintette a kérdést a jogalkotó az Európai Unió Bírósága által már tisztázott jogkérdésnek.

Az alperes az ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte.

Arra hivatkozott, hogy a Törvény 4. § (1) bekezdése szerint vizsgálható a perben az annak tárgyává tett szerződéses kikötések tisztességessége, az ott meghatározott feltételek konjunktivitása miatt bármelyiknek a hiánya a kereset elutasításához vezet. Utalt arra is, hogy elsőként az iratok alapján megállapítható, jogi értékelést nem igénylő követelmények, a tételeesség, a felmondhatóság és a szimmetria kérdése vizsgálandó. Hangsúlyozta, hogy a perben kizárólag a kikötések tartalma vizsgálható, a felperes gyakorlatának, a kikötések tényleges alkalmazásának megvalósulása, annak tisztességes, avagy tisztességtelen volta nem bír jelentőséggel.

Arra is hivatkozott, hogy a szerződési feltételek tisztességességének vizsgálatakor irányadó a Régi Ptk. 209. §-a, az Új Ptk. 6:102. §-a, a Fogyasztói Irányelv 3. cikk (1) bekezdésével összhangban. A 18/1999. (II. 5.) Korm. rendelet példálózó jellegű felsorolást tartalmaz, a Ptk. generálklauzulát ad tisztességtelen szerződési feltétel definiálására. A Kúria a 2/2012. (XII. 10.) PK véleményben lefektette az egyoldalú szerződésmódosítási jogot biztosító feltételek hét alapelvét, amelyeket a 2/2014. számú polgári jogegységi határozatában megerősített, illetve az egyértelmű és érthető megfogalmazás, az átláthatóság tekintetében kiegészített az Európai Unió Bíróságának a C-26/13. számú ügyben hozott határozata alapján. Állította, hogy a Törvény 4. § (1)

bekezdésében felsorolt elvek a Kúria által a Régi Ptk. 209. § (1) bekezdésének értelmezésével megfogalmazott követelmények, amelyeket a Törvény általános érvényűvé tett, anélkül hogy új anyagi jogi szabályokat alkotott volna.

Kifejtette azt is a Régi Hpt. 210. §-ával és a 275/2010. (XII. 15.) Korm. rendelet előírásaival összefüggésben, hogy nem releváns a perben a Régi Ptk. 209. § (6) bekezdése, egyrészt amiatt, mert a Törvény 4. § (1) bekezdése kizárja a más jogszabályokkal történő összevetést, másrészt amiatt, mert a Régi Hpt. rendelkezése nem kimerítő tartalmú az egyoldalú szerződésmódosítási jogra. A Kormányrendelet szabályai is kogens keretszabálynak minősülnek a 2010. december 18-át követő lakáscélú szerződések esetében, amelyet a felek rendelkezési jogának kellett megtöltenie tartalommal. Hangsúlyozta, hogy két különböző érvénytelenségi ok a jogszabályba ütközés és a tisztességtelenség, továbbá azt is, hogy a felperes működésének törvényességét ellenőrző felügyeleti hatóságok eljárásai nem bírnak jelentőséggel a per mikénti elbírálása szempontjából, a felperes által alkalmazott szerződési feltételek tisztességtelenségének polgári jogi alapú vizsgálata nem tartozott a felügyeleti hatóságok feladatkörébe.

Előadta továbbá, hogy az egyértelmű és érthető megfogalmazás elvének vizsgálata során a szakmai, gazdasági tevékenységek körében eljáró pénzügyi intézménnyel szemben az információs és ismereti hátrányban álló átlagos fogyasztó mércéjét kell alkalmazni, idegen szavak és szakkifejezések használata nyelvtani és szerkezeti szempontból is érthető, világos megfogalmazásban csak indokolt esetben és érthető magyarázattal fogadható el, amennyiben azok tartalma, hatásmechanizmusa az átlagos fogyasztó számára érthető. Az átláthatóság követelményének szemszögéből az szükséges az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét tartalmazó kikötés esetében, hogy a fogyasztó előre lássa az egyoldalú szerződésmódosítás feltételeit, továbbá azt, hogy azok bekövetkezése esetén milyen mértékű többletterhelés hárulhat rá, azok alapján ellenőrizni tudja a kikötés jogszerű alkalmazását, és fel tudjon lépni a pénzügyi intézménnyel szemben a rá nézve hátrányos módosítás, a ténylegesség, az arányosság és a szimmetria elvének elmulasztása esetén.

Bemutatta a további elvek, a tételes meghatározottság, az objektivitás, a ténylegesség és arányosság, a felmondhatóság, valamint a szimmetria követelményével kapcsolatban is az elvárt, és ezeknek megfelelő szerződéses tartalmat.

Állította ezek alapján, hogy a Törvényben meghatározott hét alapelv egyikének sem felelnek meg a per tárgyává tett általános szerződési feltételek, az azokban foglalt egyetlen kikötés sem.

A másodlagos kereseti kérelemmel szemben előadta, hogy nem állapítható meg a részleges érvénytelenség, az ok-lista valamely elemeire, mivel egyes alapelvek a teljes szerződési feltételre kihatnak, továbbá, mivel az ok-lista egységesen szabályozza a kamat, költség, díj módosításának okait.

Kérte elutasítani a per tárgyalásának felfüggesztése, az alkotmánybírói eljárás, illetve előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésére irányuló indítványokat. Vitatta, hogy a Törvény sérti a visszamenőleges hatályú jogalkotás tilalmát, a tisztességes eljárás elvét, a

bírósághoz fordulás jogát, a hátrányos megkülönböztetés tilalmát, a jogbiztonság elvét. Állította, hogy a törvénytervezet bejelentésre került az EKB-nak, a Törvény elfogadása során nem történt súlyos eljárási szabálysértés. Megjegyezte, hogy a 98/415/EK határozat megsértése kötelezettségszegési eljárást vonhat maga után. Rámutatott arra is, hogy a közösségi jog nem minősül nemzetközi jognak az Alkotmánybíróság hatásköre szempontjából, továbbá arra is, hogy nem előzetes döntéshozatali eljárásban, hanem kötelezettségszegési eljárásban vizsgálható hazai jogszabály közösségi jogi aktusba való ütközése az EUMSZ 258-260. cikkei szerint. Állította, hogy a Törvény anélkül deklarált tisztességtelenségi szempontokat, hogy új érvénytelenségi okot teremtsen, ezért nem merül fel a Fogyasztói Irányelvvel való összhangjának kérdése. Mindezen túl azért sem szükséges az irányelv további értelmezése, mivel a Kúria a Törvény alapjául szolgáló elveket úgy vizsgálta meg és dolgozta ki, hogy azt megelőzően bevárta a C-26/13. számú előzetes döntéshozatali eljárás eredményét. Kifejtette azt is, hogy a perbeli jogvita elbírálása során nem alkalmazhatóak a Lakóingatlan-hitelezési Irányelv, az Alapjogi Charta rendelkezései.

Az elsőfokú bíróság a 2014. szeptember 30-án kelt 14.G.43.589/2014/8. számú ítéletében a keresetet elutasította, és kötelezte a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 82.550,- Ft perköltséget.

Határozatának indokolásában elsőként eljárásjogi kérdésekben foglalt állást, egyrészt abban, hogy nem volt ok a per megszüntetésére, a Törvény 8. § (1) bekezdésének a) pontja szerint a jogvesztő keresetindítási határidőn belül benyújtott, és a Pp. 132. § alapján joghatályaiban fenntartott keresetlevél tekintetében. Leszögezte továbbá, hogy nem történt keresetváltoztatás a Pp. 146. § (5) bekezdésének a), c) pontjai szerint, a felperes ugyanis egyrészt pontosította az általa előadott tényállást a szerződési feltételek alkalmazásának időszakára, számozására, továbbá leszállította a keresetét. Tényként volt megállapítható a Pp. 163. § (2) bekezdésének alkalmazásával, hogy a kereset tárgyává tett szerződési feltételeket a megjelölt tartalommal és időszakban a felperes alkalmazta.

Ezt követően rögzítette az elsőfokú bíróság, hogy a jogvita elbírálásakor nem kizárólag a Törvény rendelkezéseit, hanem az egyéb jogszabályi környezetet is figyelembe kellett vennie a Régi Ptk. 1. § (1) bekezdése, az Új Ptk. 1:2. § (2) bekezdése szerint. Figyelemmel kellett legyen a Fogyasztói Irányelv rendelkezéseire, az annak értelmezésére vonatkozó uniós és kúriai iránymutatásokra is. Kiemelte a 2/2012. (XII. 10.) PK vélemény megállapításainak, továbbá indokolásának jelentőségét, és azt is, hogy irányadó volt a 18/1999. (II. 5.) Korm. rendelet 2. § d) pontjában felállított vélelem, továbbá a szerződési feltétel jogszabályba ütközése szempontjából a Régi Hpt. 210. §-a, a 275/2010. (XII. 15.) Korm. rendelet, a Régi Ptk. 209. § (1), (6) bekezdései szerint.

Rámutatott, hogy a Régi Ptk. 4. § (1) bekezdésében megfogalmazott alapvető elvárás, illetve a 209. § (1) bekezdésében foglalt – az általános szerződési feltételek és a fogyasztói szerződésben egyedileg meg nem tárgyalt szerződési kikötések tisztességtelenségére vonatkozó – előírás generálklauzulák, amelyek értelmezésére és az azokkal kapcsolatos irányadó szempontok kidolgozására a bírói gyakorlat jogosult. Ezt a

szükséges jogértelmezést végezte el a Kúria a Régi Ptk. 209. §-ának érvénytelenségi szabályára a 2/2012. (XII. 10.) PK véleményében, majd a 2/2014. számú polgári jogegységi határozatában, az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő szerződési feltételekre. Erre figyelemmel téves volt a felperes érvelése azzal kapcsolatban, hogy a PK vélemény és a jogegységi határozat a Hpt. módosuló szövegéből került levezetésre, és állított fel új követelményeket, továbbá abban a körben is, hogy nem volt előtte ismert és tudott, hogy ezen elveknek való megfelelés szükséges a szerződési feltétel tisztességességéhez. Az elsőfokú bíróság osztotta az alperes álláspontját a tisztességesség immanens, magától értetődő követelményeivel kapcsolatban, továbbá abban is, hogy sem a PK vélemény, sem a polgári jogegységi határozat alapelvei nem jelentenek új anyagi jogszabály alkotást, új jogelveket, és új érvénytelenségi okot. A felperes hivatkozásával szemben nem zárta ki a tisztességtelenség perbeli vizsgálatát a Régi Ptk. 209. § (6) bekezdése, a Régi Hpt. 2010. január 1-jétől hatályos 210. § (3) bekezdése, illetve a 275/2010. (XII. 15.) Korm. rendelet, figyelemmel a 2/2012. (XII. 10.) PK vélemény 3. pontjának indoklására és a 2010. december 18-ától hatályos Kormányrendelet szerepére, az egyoldalú szerződésmódosítás lehetséges okainak rögzítésére. Az elsőfokú bíróság szerint továbbá a kikötött szolgáltatás természete, a kölcsön-, lízingjogviszonyból fakadó sajátosságok is vizsgálhatóak voltak a perben, ugyanakkor a felperes által a szerződéskötés körülményeiként előadottak nem voltak alkalmasak a Régi Ptk. 209. § (2) bekezdése szerinti értékelésre, mivel nem az egyoldalú módosítás jogának kikötése, hanem annak feltételei, módjának szabályozása és tisztességtelensége volt elbírálandó. Hangsúlyozta, hogy az ebbe a körbe vonható körülményeket a felperesnek kellett előadnia és bizonyítania, azonban nem tartoztak ide a szerződéskötés idején hatályos egyéb jogszabályi rendelkezések.

Az elsőfokú bíróság a Törvényben meghatározott hét elv tartalmának feltárása, mikénti alkalmazása során alapul vette a PK vélemény indoklását, továbbá az átláthatóság körében az azt kiegészítő jogegységi határozat indoklását is. Rámutatott, hogy a szoros, szinte elválaszthatatlan kapcsolatban álló átláthatóság, valamint az egyértelmű és érthető megfogalmazás elveinek érvényesülésével kapcsolatban azt kellett vizsgálnia, hogy a szerződési feltételek kialakítása áttekinthető szerkezetben és az átlagfogyasztó számára közérthető módon, ellentmondásoktól mentesen jelent-e meg, megismerhetővé tette-e az egyoldalú szerződésmódosítás feltételeit és indokait. A transzparencia elvével kapcsolatban nem volt elegendő annak felmérési lehetősége az adós részéről, hogy a hiteldíj elemei – bizonyos feltételek esetén – változhatnak, ami hatást gyakorol a törlesztő részletre, hanem a szerződési feltétel alapján a fogyasztónak előre kellett látnia, megismerhetőnek és felismerhetőnek kellett lennie számára, hogy melyek azok a körülmények, és azok miként befolyásolhatják a szerződéskötéskor kikötött kamat, költség mértékét, az adós által vállalt kockázatot, továbbá ellenőrizhetőnek is kellett lennie. Mivel a felperes egységes szerződéses kikötést alkalmazott a forint alapú és a deviza alapú szerződésekre is, továbbá nem tett különbséget deviza nemenként sem, az elsőfokú bíróság szerint eleve kétséges, hogy azok alapján a fogyasztó megfelelően fel tudta mérni az ok-listában megjelölt és a szerződéskötést követően bekövetkező

körülmenyváltozásból eredő többletkötelezettsége indokait, a változás mechanizmusát és lehetséges mértékét.

Kifejtette a tételes meghatározás, az objektivitás, a ténylegesség és az arányosság, a felmondhatóság és a szimmetria követelményeinek tartalmát és rendeltetését, az azoknak megfelelő szabályozással szembeni elvárásokat is.

Vizsgálatának módszerét és sorrendjét abban foglalta össze az elsőfokú bíróság, hogy – mivel a Törvényben megfogalmazott elvek együttes fennállása szükséges a kikötés érvényességéhez, amelyek között nem állított fel sorrendet sem a jogszabály, sem pedig a PK vélemény, illetve a jogegységi határozat – amennyiben megállapítható valamely törvényi feltétel hiánya, nem szükséges vizsgálni a további követelmények teljesülését. Az elsőfokú bíróság az arányosságot, a szimmetria elvét, továbbá a felmondhatóságot tartotta elsődlegesen vizsgálandó szempontoknak, az egyértelmű és érthető megfogalmazás, valamint az átláthatóság elvének egyidejű értékelésével.

A kereset tárgyát jelentő üzletszabályzatok egyes rendelkezéseinek vizsgálatával, keresetösségi jog hiányában utasította el a keresetet a Hitelezési Üzletszabályzat 2005. augusztus 10. és 2009. június 21. között alkalmazott (2/A/1. Almelléklet) II/2.1. pontja tekintetében, mivel a kikötés nem tartozott a Törvény 4. § (1) bekezdésének a hatálya alá. Megállapította továbbá, hogy a kondíciós lista egyoldalú megváltoztatásának jogával kapcsolatos II/3.3. pont nem tartalmazott ok-listát, ezért nem kellett továbbá vizsgálnia az egyéb elveknek való megfelelést. A kamatláb egyoldalú módosítására vonatkozó IV/5.3. pont nem felelt meg sem a tételes meghatározás, sem az objektivitás, sem a szimmetria, a felmondhatóság és az átláthatóság követelményeinek. A kamatláb „időről időre történő felülvizsgálatának” kikötésével nem került meghatározásra, hogy a felperes milyen időközönként jogosult az egyoldalú módosítás jogával élni, a fogyasztó nem láthatta előre, hogy konkrétan milyen okból, milyen összefüggések alapján és milyen mértékben változtatható a kamat.

Annak rögzítésével, hogy a Hitelezési Üzletszabályzat 2009. június 22-től 2010. június 10-ig hatályos II/2.1. pontjának kikötése, amely csupán az egyoldalú módosítás jogát tartalmazta (2/A/3. Almelléklet), együtt volt vizsgálandó a referencia kamatláb, a kamatfelár és a kondíciós lista módosítását szabályozó további rendelkezésekkel (2/A/4., 2/A/5., 2/A/6. Almellékletek), megállapította az elsőfokú bíróság, hogy a Hitelezési Üzletszabályzat 2009. június 22-től hatályos rendelkezése, amely a referencia kamatlábról való áttérés szabályát tartalmazta (2/A/4. Almelléklet), nem volt egyértelmű az adóst megillető felmondási jog tekintetében, mivel csak az értesítés módjával kapcsolatban utalt egyértelműen a kondíciós lista módosításával kapcsolatos szabályokra. A kondíciós lista vonatkozó pontja azonban különböző alpontokban szabályozta a változásról szóló értesítést, illetőleg az el nem fogadás esetére az adóst megillető felmondási jogot. A szerződéses feltétel csak a Régi Hpt. 2009. augusztus 1-jétől módosult 210. § (5) bekezdésének eredményeként, ettől az időponttól felelt meg a felmondhatóság elvének. Az elsőfokú bíróság szerint továbbá nem felelt meg a kikötés az egyértelmű és világos megfogalmazás, az arányosság és a szimmetria elvének sem. A felperes által kidolgozott szerződéses konstrukcióra, az I./1.1. pontnak a kamatperiódusra szóló fogalom

meghatározására, a referencia kamat vonatkozásában irányadó hat hónapos periódusra tekintettel nem világos és nem egyértelmű, hogy a felperes melyik napon vagy időszakban jogosult – hiányzó referencia kamat jegyzés esetén – másik referencia kamat választására, és az sem világos, hogy mi értendő az alatt, hogy „valamely kamatperiódus vonatkozásában nincs jegyzés”. Ugyanígy nem egyértelmű és nem világos a referencia kamatláb módosításának másik feltételével, a refinanszírozó bankokhoz kapcsolódó változtatási lehetőséggel kapcsolatos megfogalmazás, az „adott kamatperiódus és összeg vonatkozásában” kitétel sem. Az elsőfokú bíróság megállapította ezért, hogy a szabályozás teljességgel átláthatatlan és kontroll nélküli lehetőséget biztosított a felperesnek abban, hogy a szerződésben kikötött referencia kamatlábhöz képest melyik másik lehetséges referencia kamatlábat válassza, és hogy ez milyen szempontok alapján történjen. A Hitelezési Üzletszabályzat 2009. június 22-től 2010. június 10-ig alkalmazott, a kamatfelár egyoldalú módosításának lehetőségét szabályozó szerződéses feltétele (2/A/5. Almelléklet) szintén nem felelt meg az egyértelmű és tételes meghatározás elvének, a kamatfelár „időről időre való felülvizsgálatára”, továbbá a „különösen” kifejezés használatára és egyes okok flexibilis jellegére figyelemmel. A kikötés – a szimmetria elvén túl – az átláthatóság követelményét sem teljesítette, az „időről időre” történő felülvizsgálat, valamint a bizonytalan megjelölésű refinanszírozó bank kitételek miatt. A Hitelezési Üzletszabályzat 2009. június 22-től 2010. június 10-ig alkalmazott, a 2/A/6. Almellékletben szereplő kikötéseivel kapcsolatban az elsőfokú bíróság a szimmetria elvének elmaradását, illetve külön a konverziós díj változtatási jogának szabályozását emelte ki.

A következő alkalmazási időszak tekintetében ismételten rögzítette, hogy a Hitelezési Üzletszabályzat 2010. június 11-től alkalmazott, a 2/A/7. Almellékletben levő kikötése a kamat, díj és egyéb költségek egyoldalú módosítási jogára nem önmagában, hanem az egyéb szerződési feltételekkel, a 2/A/8., 2/A/9. Almellékletekkel együtt volt vizsgálható, és megállapította, hogy a 2010. június 11-től 2012. március 31-ig hatályos szerződéses feltételek a kamatfelár módosítására teljesítették a felmondhatóság elvét, de nem feleltek meg a tételes meghatározás elvének, annak ellenére sem, hogy a korábbi időállapothoz képest a szabályozás tartalma pontosításra került. Nem teljesítette továbbá a kikötés sem a szimmetria, sem az arányosság elveit, és az átláthatóság követelményét sem, mivel abból nem mérhető fel, nem tűnik ki a fogyasztó számára, hogy az ok-listában felsorolt körülmények milyen okból és milyen módon, milyen mértékben hatnak a kamat mértékére, hogy az egyes tényezők változása, vagy elmozdulása mihez képest viszonyítandó, mekkora változást jelent és milyen arányban befolyásolja a kamatfelár mértékét. Megjegyezte azt is, hogy a nem fogyasztó adósokra vonatkozó kikötés érvényességét érdemben nem vizsgálhatta, arra nézve kereshetőségi jog hiányában utasította el a keresetet.

A Hitelezési Üzletszabályzat 2010. június 11-től hatályos, a kondíciós listában feltüntetett költség vagy díj kedvezőtlen egyoldalú módosítására vonatkozó kikötései, továbbá a lakáscélú hitel- és kölcsönszerződések kamatfelárának kedvezőtlen, egyoldalú módosítására vonatkozó és 2011. július 1-jétől 2012. március 31-ig alkalmazott kikötése

(2/A/9. Almelléklet, 2/A/10. Almelléklet) tekintetében arra a következtetésre jutott az elsőfokú bíróság, hogy azok nem biztosítják a szimmetria, illetve az arányosság elvének érvényesülését, figyelemmel arra is, hogy ezen elvekkel kapcsolatban a Régi Hpt. 210. § (4) bekezdésének b), c), d) pontjaiban foglalt előírások nem teremtettek jogosultságot az adós számára a pénzügyi intézménnyel szembeni igény érvényesítésére. A Régi Hpt. 210/A. §-a keretszabály, az abban felsorolt tényezők megisméltése a szerződési feltételekben nem képes teljesíteni sem a tételes meghatározás, sem az átláthatóság elvét, figyelemmel a kifejezések általános jellegére is.

A Hitelezési Üzletszabályzat 2012. április 1-jétől alkalmazott, a 2/A/12. Almellékletet jelentő kikötése a kamatfelár kedvezőtlen változtatásával kapcsolatban megegyezett a Régi Hpt. 2012. április 1-jétől hatályos 210/B. § (5) bekezdésének a), b) pontjaiban előírtakkal, teljesítette az érthetőség, a tételeesség, az objektivitás elveit, de mindez nem volt elégséges a tisztességesség egyéb szempontjainak a teljesüléséhez. Mivel a felperes belső szabályzatban rögzítette a kamatfelárra gyakorolt hatást, ami nem volt ismert a fogyasztó számára, nem volt megállapítható az arányosság és az átláthatóság elvének való megfelelés a kikötés tekintetében.

Egyező szabályozási tartalmuk miatt irányadónak tartotta az elsőfokú bíróság a Hitelezési Üzletszabályzat rendelkezéseivel kapcsolatban tett megállapításait a Zárt Végű Ingatlanlízing Üzletszabályzat 2005. augusztus 10. és 2010. május 31. között alkalmazott rendelkezéseire (2/B/1. Almelléklet), a 2010. június 1-jétől hatályos kikötéseire (2/B/3., 2/B/4., 2/B/5. Almellékletek), a 2010. június 1-jétől 2010. június 10-ig alkalmazott kikötéseire (2/B/6. Almelléklet), a 2010. június 11-től alkalmazott rendelkezéseire (2/B/7. Almelléklet), és a 2011. április 1-jétől hatályos feltételeire is (2/B/8. Almelléklet).

A Béta Lízing Üzletszabályzattal kapcsolatban azt emelte ki, hogy annak 2009. augusztus 14-től alkalmazott kikötése a 2/C/1. Almelléklet szerint nem önmagában, hanem a referencia kamatláb, a kamatfelár és a kondíciós lista módosításának a 2/C/2., a 2/C/3. és a 2/C/4. Almellékletekben foglalt szabályozásával együtt volt vizsgálható, amelyekre nézve ugyancsak irányadónak tartotta a korábbi megállapításait a 2/A/4., a 2/A/5., a 2/A/6. Almellékletekkel kapcsolatban.

A Nyílt Végű Ingatlanlízing Üzletszabályzat 2011. február 1-jétől alkalmazott kikötései kapcsán szintén visszautalt a 2/A. jelű Almellékletek vonatkozó részeivel kapcsolatban kifejtettekre, amelyeket ezekre az üzletszabályzati kikötésekre is irányadónak tartott.

A per tárgyává tett szerződéses feltételeknek az átláthatóság elvével kapcsolatos külön, összegző értékelését is elvégezte az elsőfokú bíróság, és megállapította, hogy – annak ellenére, hogy az egyes ok-listák tartalmaztak objektív és tényleges módosítási okokat – nem feleltek meg a transzparencia követelményének. Hangsúlyozta, hogy az egyes ok-lista elemekhez nem tartozott kellő értelmező és magyarázó előadás, sem a hiteldíj elemeinek későbbi egyoldalú módosítására vonatkozó feltételek értelmezésére, jelentőségére és jelentésére, sem a felperes finanszírozási, forrásszerzési lehetőségeivel, működésével kapcsolatban. Az sem derült ki több esetben, hogy a fogyasztó kötelezettségeit befolyásoló tényezők, azok változásai hol és miként ismerhetők meg, mit kell azok alatt érteni. A felperes szabályozásában megjelölt okok pontatlanok,

általánosak, nem volt beazonosítható a hitelminősítő intézet országkockázati besorolása sem, és kiindulási értékek sem kerültek rögzítésre.

A részleges érvénytelenség megállapítására irányuló másodlagos kereseti kérelem megalapozatlansága tekintetében utalt az elsőfokú bíróság az ok-lista egészét érintő elvekre, amelyek szükségszerűen a teljes szerződési feltétel érvénytelenségét eredményezik (felmondhatóság, szimmetria, átláthatóság), másrészt kifejtette azt is, hogy a Törvényben írt hét feltétel esetében csak korlátozottan alkalmazhatóak a részleges érvénytelenség szabályai a 2/2012. (XII. 10.) PK vélemény 8. a) pontja, a Régi Ptk. 228. § (3) bekezdése, 239. §-a szerint. A 6/2013. számú polgári jogegységi határozatra hivatkozással rámutatott továbbá arra is, hogy részleges érvénytelenség alkalmazásának csak a szerződés jól körülhatárolható része tekintetében van helye, ami teljesen elkülönül vagy elkülöníthető, önmagában is alkalmazható része a szerződési feltételnek. Azt is vizsgálni szükséges továbbá, hogy az érvénytelen rész elhagyásával teljesíthető-e a szerződés. Minderre figyelemmel nem találta alkalmazhatónak a részleges érvénytelenséget az ok-lista egyes elemeire az ok-listát egységesen szabályozó feltétel esetén, és megállapította, hogy a vizsgált szerződési feltételek egészét érintő elvek sérelme miatt nem volt alapos a másodlagos kereseti kérelem sem.

Az alkotmánybírósági eljárás kezdeményezése iránti indítvánnyal kapcsolatban arra utalt az elsőfokú bíróság a vonatkozó bírósági gyakorlat (BH 1994/448.) alapján, hogy sem hivatalból, sem a kérelmező által előterjesztett indítvány alapján nem észlelt alaptörvény-ellenességet, továbbá hogy az elutasító végzését nem láthatta el külön indokolással, mivel nem vehette át a normakontroll feladatát.

A Pp. 152. § (2) bekezdése alapján sem volt helye a per tárgyalása függesztésének a más perekben kezdeményezett alkotmánybírósági eljárás jogerős befejezéséig.

Nem látta indokát előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésének sem a Pp. 155/A. § (1)-(2) bekezdései, az EUMSZ 267. cikke alapján, figyelemmel mindenek előtt arra, hogy a felperes által megfogalmazott kérdések egy része nem közösségi normák (Fogyasztói Irányelv, EUSZ, Alapjogi Charta) értelmezésére, hanem a Törvény rendelkezéseinek ezekkel való összeegyeztethetőségére szólt. Hangsúlyozta továbbá, hogy a Fogyasztói Irányelv mellékletének 2. pontja, 1. j) pontja tekintetében nem merült fel kételye, valamint azt is, hogy a hazai jogszabályokat a közösségi joggal összhangban kell értelmezni. Nem tartotta szükségesnek az elsőfokú bíróság a Fogyasztói Irányelv 4. cikk (1) bekezdésével összefüggő értelmezését sem, és rámutatott, hogy nem érintette a jogvita elbírálását az irányelv 7. cikk (2) bekezdése, nem merült fel a 8a. cikk alkalmazása, és nem volt alkalmazandó a Lakóingatlan-hitelezési Irányelv sem.

A perköltségről a Pp. 78. § (1) bekezdés alapján rendelkezett, és a pervesztes felperest kötelezte az alperes jogi képviselőjével felmerült ügyvédi munkadíj megfizetésére, amelynek mértékét a meg nem határozható pertárgyértékű ügyben a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (3) bekezdése szerint határozott meg.

Az ítélettel szemben a felperes nyújtott be fellebbezést, amelyben annak megváltoztatásával a keresete szerinti döntés meghozatalát kérte.

Indítványozta továbbá a másodfokú tárgyalás felfüggesztését, és elsősorban az Alkotmánybíróság eljárásának kezdeményezését a Pp. 155/B. § (2) bekezdése szerint a Törvény, annak jelen ügyben alkalmazandó rendelkezései alaptörvény-ellenességének megállapítása és megsemmisítése érdekében, másodsorban az Európai Unió Bíróságának előzetes döntéshozatali eljárásának kezdeményezését az EUMSZ 267. cikke és a Pp. 155/A. §-a alapján.

Arra hivatkozott, hogy az elsőfokú ítélet jogszabálysértő és megalapozatlan, valamint ellentmondásos és következetlen is a Törvény rendelkezéseinek alkalmazásával.

Állította, hogy a Törvény értelmében nincs lehetősége a bíróságnak a Régi Ptk. 209. § (2) bekezdésének, valamint a Fogyasztói Irányelv 4. cikk (1) bekezdésének alkalmazására, a Törvény 11. § (2)-(3) bekezdései nem engednek mérlegelést. Az elsőfokú ítélet 46. oldal 3. bekezdésében írtakkal azonban az elsőfokú bíróság felülírta a Törvény imperatív rendelkezését, ami egyben rámutat arra is, hogy a Törvény nincs összhangban a hazai és az európai uniós jogszabályokkal. Megjegyezte azt is, hogy az elsőfokú bíróság az általa alkalmazhatónak talált Régi Ptk. 209. § (2) bekezdésében foglalt előírással szemben nem vette kellő súllyal figyelembe a bizonyítékként csatolt refinanszírozási szerződéseket.

Állította továbbá, hogy a Törvény új elemmel egészítette ki az Új Ptk. 6:104. § (2) bekezdése szerint megdönthető vélelmek felsorolását, ezért jogszabálysértő annak megállapítása is az ítéletben, hogy a Törvény 4. § (1) bekezdése szerinti elvek a tisztességtelenség polgárjogi fogalmából levezetett és levezethető követelmények voltak. Vitatta, hogy a Törvényben felsorolt követelmények közül az átláthatóság, a tételesség, a felmondhatóság és a szimmetria elvei 2004. május 1-je óta feltételei voltak szerződéses kikötések tisztességességének a Törvény definíciója szerint. Fenntartotta, hogy a Törvényben megfogalmazott együttes követelményrendszer nem volt levezethető a 2004 óta hatályos jogszabályok alapján, amellyel kapcsolatban hangsúlyozta a felmondhatóság 2009. évi szabályozásával, az átláthatóság elvével és a vis maior esetre vonatkozó egyoldalú módosítási joggal kapcsolatban az elsőfokú eljárásban már kifejtett álláspontját. Előadta továbbá, hogy tévesen hagyta figyelmen kívül az elsőfokú ítélet a pénzügyi intézményekre vonatkozó különös szabályokat, a Ptk.-hoz képest lex specialisnak tekintendő Hpt., a 275/2010. (XII. 15.) Korm. rendelet előírásait. Az elsőfokú bíróság megalapozatlanul és a 2/2012. (XII. 10.) PK véleménnyel ellentétesen tekintette keretszabályozásnak a Kormányrendelet szabályait, jogszabálysértően állapította meg az annak megfelelő rendelkezések tisztességtelenségét, továbbá elmulasztotta a perbeli kölcsönjogviszonyok jellemzőinek – a hosszú távú szerződések tényének, a hitelező kockázatvállalásának – az értékelését is.

Előadta továbbá, hogy okszerűtlen és jogszabálysértő a Törvény 4. § (1) bekezdésében írt egyes elvek értelmezése az elsőfokú bíróság részéről. Fenntartotta, hogy a tételes meghatározás szempontjából 2009. augusztus 1-től volt követelmény ok-lista alkalmazása, a felperes szabályozása kellően tételes. Hangsúlyozta azt is, hogy a taxativitás hiánya esetén helye van a részleges érvénytelenség szabályai alkalmazásának, továbbá azt is, hogy a ténylegesség és arányosság minden ügyletének immanens része, annak kifejezett említése nélkül is.

Álláspontja szerint jogszabálysértő az elsőfokú bíróság döntése az átláthatóság követelményével kapcsolatban is, ugyanis a per tárgyává tett kikötések tartalmaztak ok-listát, a többletkötelezettség indokainak felsorolását, amely alapján a fogyasztó felmérhette az őt esetlegesen érintő változások gazdasági hatásait. A kamat-, költség-, díjváltozás mértékének, pontos mechanizmusának meghatározása nem az üzletszabályzatra tartozott. Utalt ezzel kapcsolatban az állami felügyeleti, hatósági feladatokat ellátó szervek ellenőrzési jogkörére. Rámutatott továbbá arra is, hogy el kell választani egymástól a fogyasztó számára biztosított átláthatóságot azoktól a szakmai elvárásoktól, amelyek az árazást befolyásolják és alakítják, figyelemmel a banküzem jellegére, fogalmainak megfogható és kiszámítható jellegére, valamint a fogyasztók szakismeretének szintjére is.

Hangsúlyozta a szimmetria elvének érvényesülését is, amellyel kapcsolatban ugyancsak fenntartotta a kereseti érvelését. Vitatta az elsőfokú ítélet megállapításainak a helyességét a költségváltoztatásra feljogosító kikötések tekintetében is. A konverziós díjjal kapcsolatban utalt egyrészt a keresetlevezetéshez csatolt lehívásokra, amelyek alapján egyértelműen meghatározható és számonkérhető volt a konverziós költségek mikénti alakulása, továbbá megjegyezte azt is, hogy a refinanszírozó bankokkal kapcsolatos üzleti titoknak minősülő adatok nem jelenhettek meg az üzletszabályzataiban.

Változatlanul állította, hogy a Törvény a visszaható hatályú jogalkotás tilalmába, a jogbiztonság követelményébe, az egyenlő bánásmód elvébe, a diszkrimináció tilalmába, a tisztességes eljáráshoz való jogba ütközik, ezért alaptörvény-ellenes, továbbá amiatt is, mert közjogi érvénytelenségben szenved. Kifejtette az Alaptörvény B) cikkének (1) bekezdése, a Jat. 2. § (2) bekezdése alapján, hogy jogszabályokkal szemben is elvárás a világosság, az egyértelműség, a kiszámíthatóság és előre láthatóság, amely elveket súlyosan sérti a Törvény 4. § (1) bekezdésében foglalt rendelkezés, hogy tízéves időszakra visszamenőlen határozza meg az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő rendelkezések tisztességességének egyetlen helyes szempontrendszerét, amelyet a norma címzettjei nem ismertek korábban. Utalt a Régi Ptk. 209/B. § (6) bekezdésének, illetve 209. § (6) bekezdésének előírásaira, továbbá arra is, hogy a Régi Ptk. 209. § (2) bekezdésére figyelemmel zavar és kiszámíthatatlanság jelentkezik, mivel a Törvény visszamenőlegesen teszi lehetetlenné az egyediesített, a konkrét ügylet sajátosságaihoz igazodó vizsgálatot. A visszamenőleges hatállyal bevezetett jogértelmezés kapcsán külön kiemelte a felmondhatóság kérdését, amelyet a Régi Hpt. 2009. augusztus 1-jéig hatályos rendelkezései szerint nem kellett biztosítani fogyasztó számára az egyoldalú szerződésmódosítás esetére. Állította, hogy a Törvény visszaható hatállyal érvénytelenítette a korábbi és a jelenleg hatályos Ptk.-nak a szerződések tisztességtelenségére vonatkozó szabályait azzal, hogy kizárólag a 4. § (1) bekezdéshez mérve teszi lehetővé, illetve kötelezővé a tisztességtelenség alkalmazását, amellyel elvonta a szerződés egyedi megvizsgálásának lehetőségét a bíróságtól. Hangsúlyozta, hogy a per tárgyává tett üzletszabályzatok rendelkezései megfeleltek a megkötésük idején hatályos jogszabályi előírásoknak, tisztességesek voltak, és alkalmazásuk is tisztességesen történt.

Az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésére, a Jat. 2. § (3) bekezdésére hivatkozással állította továbbá, hogy a rendkívül rövid felkészülési idő előírásával, az eljárási határidők lerövidítésével a Törvény sérti a jogbiztonságot, a Kúria a Törvénybe épített jogegységi határozatával túllépte a hatáskörét, normát alkotott. Az Alaptörvény XV. cikk (1)-(2) bekezdései, a Jat 3. §-a szerint állította továbbá az egyenlő bánásmód elvének és a diszkrimináció tilalmának a sérelmét is a Törvény időbeli és tárgyi hatályára vonatkozó szabályok miatt.

Álláspontja szerint az Alaptörvény XXVIII. cikk (1), (7) bekezdései szerint a tisztességes eljáráshoz való jog is sérelmet szenvedett a Törvénnyel felállított pertípussal, a közérdekű kereset inverzével, a Pp. általános szabályaitól eltérő rendelkezésekkel, az eljárási cselekményekre nyitva álló lerövidített határidőkkel, a kézbesítés külön szabályaival, a bizonyítási teher megfordításával és a tisztességtelenség törvényi vélelmének felállításával. Rámutatott arra is, hogy alapvető perjogi alapelvvel, továbbá a tisztességes eljárás, a bírói függetlenség elvével is szemben áll a bizonyítási teher megfordítása, ami egyoldalúan súlyos bizonyítási szükséghelyzetbe hozza a pénzügyi intézményeket, úgy, hogy az ÁSZF tisztességességével kapcsolatban rájuk telepített bizonyítási kötelezettségnek olyan feltételek alapján kell megfelelniük, amelyek az egyes szerződések megkötésekor ismeretlenek voltak.

Arra is hivatkozott, hogy a Törvény szabályozása ellentétes az Európai Unió Bíróságának a C-26/13. számú ügyben hozott határozatával, valamint a 2/2014. számú polgári jogegységi döntés rendelkezéseivel is. A Törvény indokolatlanul diszkriminatív korlátozásokat tartalmaz a meglévő eljárási szabályokhoz képest a jelen pertípus megalkotásával. Fenntartotta, hogy a Törvény közjogi érvénytelenségben szenved, az EKB-val előírt konzultációs kötelezettségnek az EUMSZ 127. Cikk (4) bekezdése, 282. Cikk (5) bekezdése szerinti elmulasztása miatt, alaptörvény-ellenes az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése, E) cikk (2) bekezdése, Q) cikk (2) bekezdése szerint.

A Törvény szabályozási tárgya, a fogyasztói szerződések tisztességtelensége elsősorban közösségi jogszabályok szerint értelmezendő, álláspontja szerint sérti a Törvény a Fogyasztói Irányelv, az Európai Unióról Szerződés (EUSZ) és az Európai Unió Alapjogi Chartájának az előírásait is. Az EUSZ 2. cikk (1)-(2) bekezdéseire, 6. cikk (1) bekezdésére, az Alapjogi Charta 21. és 47. cikkeire, a Fogyasztói Irányelv 4. cikk (1) bekezdésére, 7. cikk (1)-(2) bekezdéseire, a mellékletének 1. j) pontjára, 2. pontjára és a Lakóingatlan-hitelezési Irányelv rendelkezéseire hivatkozással kifejtette, hogy az uniós jogalkalmazással összeegyeztethetetlen a visszaható hatályú jogalkotás, a jogalanyok indokolatlan és az uniós szabályok között is értelmezhetetlen megkülönböztetése. Álláspontja szerint ellentmond a Fogyasztói Irányelv 4. cikk (1) bekezdésében, és a mellékletének 2. pontjában foglalt előírásoknak a Törvény azon szabálya, amellyel tíz évre visszamenően deklarálta a tisztességesség együttes szempontrendszerét; összeegyeztethetetlen továbbá a Fogyasztói Irányelv 7. cikkével a Törvénnyel bevezetett pertípus, ugyanis az irányelv rendelkezése közérdekű keresetindítására vonatkozó szabályok megalkotására adott felhatalmazást a tagállamok részére. A Lakóingatlan-hitelezési Irányelv 23. cikk (5) bekezdése, 42. cikk (1) bekezdése alapján állította azt is,

hogy a Törvénynek a devizahitelekre vonatkozó visszamenőleges hatályú rendelkezései veszélyeztetik az irányelvben meghatározott cél elérését, amelyet igazol az EKB 2014. július 28-i véleménye is. Álláspontja szerint nem alkalmazható visszaható hatállyal a Törvényben felállított vélelem, a bíróság köteles eltekinteni annak alkalmazásától az EUSZ 4. cikk (3) bekezdése, az EUMSZ 288. cikk (3) bekezdése szerint.

Hangsúlyozta a Törvény preambuluma, valamint a 2/2014. számú polgári jogegységi határozat indokolása alapján azt is, hogy azokban tévesen kerültek alkalmazásra analógiaként az Európai Unió Bíróságának a C-26/13. számú ügyben tett megállapításai az árfolyamrésre. Az egyoldalú kamat-, díj-, költségmódosításokra elsősorban a komplex uniós szabályrendszer vonatkozik, a Fogyasztó Irányelven túl a Lakóingatlan-hitelezési Irányelv, amelyekkel összhangban feladata a nemzeti bíróságnak a hazai jogszabályok értelmezése. Fenntartotta azt az állítását is, hogy az Európai Unió Bírósága korábban nem vizsgálta az egyoldalú kamat-, díj-, költségmódosítást lehetővé tevő kikötések tisztességtelenségére vonatkozó szabályokat a pénzügyi szolgáltatásoknál, ezért a Törvény és a jogegységi határozat nem ilyen kikötések egységes, harmonizált értelmezésén alapul. Figyelemmel arra, hogy az Európai Unió Bíróságának kizárólagos hatáskörébe tartozik az irányelv egyoldalú díjmódosításra feljogosító rendelkezéseinek értelmezése, ebből a célból előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése nélkül nem hozható érdemi döntés. Indítványozta ezért az általa megfogalmazott kérdésekben előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését, egyrészt annak megválaszolására, hogy a Fogyasztói Irányelv mellékletének 2. pontja, amely az 1. j) pont alóli kivételre vonatkozik, kiterjed-e a deviza alapú kölcsönügyletre, amennyiben igen, a tisztességtelenségi vélelem alóli mentesség kiterjed-e az adott tranzakcióban a kamatra, költségre, díjra és módosítására; továbbá hogy összeegyeztethető-e az irányelv 4. cikk (1) bekezdésével, az EUSZ 2. cikk (1)-(2) bekezdéseivel, 6. cikkével és az Alapjogi Charta 21., 47. cikkeivel az a tagállami rendelkezés, amely visszamenőlegesen tíz évre tételesen előírja, hogy mely elveknek kellett megfelelnie az egyoldalú kamat-, díj-, költségemelés lehetővé tevő általános szerződési feltételeknek, illetve az a tagállami szabályozás, amely a Fogyasztói Irányelv 7. cikk (2) bekezdésében megjelölt perlési iránnyal ellentétesen, egyazon gazdasági szektorba tartozó valamennyi jogalany üzletszabályzatát tisztességtelennek tételezi és az üzletszabályzatot alkalmazót kényszeríti perindításra, amely pertípus nemzetgazdasági szinten az éves GDP 3 %-át is kitevő fizetési kötelezettséghez vezethet, kellő felkészülési idő, lerövidített jogorvoslati határidők, megváltoztatott kézbesítési, bizonyítási szabályok mellett. Kérte az EUSZ és az Alapjogi Charta előzőekben megjelölt rendelkezéseivel, továbbá az egyenértékűség elvével való összeegyeztethetőség vizsgálatát a Törvény tárgyi, személyi hatályára figyelemmel is, továbbá annak a kérdésnek a megválaszolását is, hogy érinti-e a tagállami jogszabály alkalmazhatóságát az a tény, hogy notifikálására nem került sor a Fogyasztói Irányelv 8a. cikke szerint, illetve elmaradt az EKB-val történő konzultáció az EUMSZ 127. cikk (4) bekezdése, 282. cikk (5) bekezdése és a 98/415/EK tanácsi határozat alapján. Kérte végül az abban való állásfoglalás beszerzését is, hogy megfelel-e a Törvény szabályozása a Lakóingatlan-hitelezési Irányelv általa megjelölt rendelkezéseinek (11. cikk (2) bekezdés

c) pont, 13. cikk (1) bekezdés e) pont, 24. cikk), és a Fogyasztói Irányelv 4. cikk (1) bekezdésének, 7. cikk (2) bekezdésének, 8. cikkének értelmezésével kapcsolatosan.

A 2014. október 21-i másodfokú tárgyaláson azzal egészítette ki a fellebbezésében kifejtett érvelését, hogy vegye figyelembe a bíróság a tárgyalás felfüggesztése iránti kérelme elbírálásakor a Fővárosi Ítéltábla 9.Pf.21.415/2014/9. számú – az iratokhoz 3/F/1. alatt csatolt – végzésében kifejtett indokolást.

Az alperes a fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú bíróság ítéletének a helybenhagyását kérte.

Az eljárás felfüggesztésére vonatkozó indítványokkal kapcsolatban előadta, hogy nem állnak fenn sem a Pp. 155/B. §-ában és a Pp. 155/A. §-ában, sem pedig a Pp. 152. § (2) bekezdésében foglalt feltételek, e körben fenntartotta és kiegészítette az elsőfokú eljárásban kifejtett érvelését. A Régi Ptk. módosításaira, a 209. § (1) bekezdésében foglalt generálklauzulára, a 18/1999. (II.5.) Korm. rendeletre, és a Kúria PK véleményeire, polgári jogegységi határozataira hivatkozással hangsúlyozta, hogy téves a visszaható jogalkotásra vonatkozó állítása a felperesnek, a Törvény ugyanis kizárólag eljárásjogi szempontból tartalmaz újdonságot. Alkotmánybírósági döntésekben foglaltakra figyelemmel fenntartotta azt is, hogy a Törvény nem sérti sem a jogbiztonság követelményét, sem a hátrányos megkülönböztetés tilalmát. Rámutatott arra is, hogy a bizonyítási teher megfordítása a Törvényben nem új szabály, az már 1999 óta létezik a magyar jogban a 18/1999. (II. 5.) Korm. rendelet 2. § d) pontja szerint. Állította azt is, hogy a Törvény összhangban van az uniós joggal, az EUMSZ 288. cikkére figyelemmel nem merül fel a perben közvetlenül alkalmazandó vagy közvetlenül érvényesülő uniós jogi szabály, ezért nincs helye előzetes döntéshozatali eljárásnak, a Fogyasztói Irányelv további értelmezésével kapcsolatban sem. Kifejtette azt is, hogy az EKB-val való konzultáció sem veti fel a Törvény közjogi érvénytelenségét az EUMSZ 127. cikk (4) bekezdése, 282. cikk (5) bekezdése szerint. Megjegyezte, hogy kötelezettségszegési eljárás megindítására tagállammal szemben a Bizottság vagy másik tagállam jogosult az EUMSZ 258., 259. cikkei alapján.

A fellebbezés érdemi részével kapcsolatban elsőként arra mutatott rá, hogy az elsőfokú ítélet nem ellentmondásos és nem is következetlen. Téves a felperes azon állítása is, ami az Új Ptk. vélelmi listájának a kiegészítésére vonatkozik. Álláspontja szerint elfogadható az elsőfokú ítélet indokolása a Törvényben meghatározott egyes elvek kapcsán, amellyel szemben nem tartalmaz novumot a fellebbezés.

Perköltség igénye körében bejelentette, hogy az alperes és jogi képviselője között megbízási szerződés jött létre, amelyet a másodfokú eljárásban csatolt.

Előadta, hogy a megbízási szerződésben a felkészítő munka díjaként 200.000,- Ft + áfa, a peres képviselet másodfokú viteléért és az esetleges rendkívüli perorvoslati eljárás során végzett munka együttes díjaként 912.000,- Ft + áfa, továbbá 4,5 % költségátalány, mindösszesen 1.153.040,- Ft + áfa került kikötésre. Kérte a másodfokú eljárásra eső ügyvédi munkadíjának arányos megállapítását a szerződés rendelkezéseinek figyelembevételével.

Megállapította a másodfokú bíróság, hogy a felperes fellebbezése nem alapos.

A fellebbezésben foglaltakra tekintettel a Fővárosi Ítéltábla szükségesnek tartja jelen ügyben is áttekinteni a Törvény megalkotásával – többlépcsős jogalkotási folyamat részeként – elérni kívánt célt, ahogy ezt tette a 2014. október 9-én kelt 14.Gf.40.558/2014/6. számú ítéletében is, a Sopron Bank Burgenland Zrt. felperesnek a Magyar Állam alperes ellen általános szerződési feltételekhez kapcsolódó vélelem megdöntése iránt indított perében.

A Törvényhez fűzött indokolás szerint a Kúriának a 2/2014. számú polgári jogegységi határozatában foglalt, a Ptk.-nak a tisztességtelenség fogalmára vonatkozó jogértelmezése iránymutató döntés a fogyasztói hitel-, kölcsön- és pénzügyi lízingszerződésekben foglalt egyes szerződéses rendelkezések tisztességtelenségéről. Figyelemmel arra, hogy a jogegységi határozat kizárólag a bíróságok számára kötelező, ugyanakkor az abban kifejtett jogelvek általános jellegük révén a jogviszonyok széles körét érintik, a jogalkotó általános érvényűvé, mindenki számára kötelezővé kívánta tenni a Kúria jogértelmezését, ezért jogszabályi szintre emelte a jogegységi határozatban rögzített jogelveket, azok közvetlen érvényesülése érdekében. A kiépített eljárási renddel azt kívánta lehetővé tenni az érintett adósok számára, hogy megállapításra kerüljön a velük kötött szerződésekben alkalmazott kikötések tisztességtelensége (és megtörténjen az azon alapuló elszámolás), hogy a jogegységi határozatban megállapított tisztességtelenség és annak jogkövetkezménye – a fogyasztók perindítása nélkül – valamennyi érintett szerződés esetén alkalmazható legyen. A törvényi szabályozás lehetőséget kívánt biztosítani a pénzügyi intézmények számára az önkéntes jogkövetésre, feladatukká téve, hogy iktassák ki a tisztességtelen kikötéseket az általuk alkalmazott általános szerződési feltételekből, és csupán ennek elmaradása esetére tartotta fenn az állami kényszer alkalmazását, és szabályozta a bírósági út igénybevételét. Az indokolás szerint figyelemmel volt a jogalkotó a jogegységi határozatból fakadó jogkövetkezmények levonása során az európai jog előírásaira is, a Fogyasztói Irányelvre és az annak értelmezésére jogosult Európai Bíróság gyakorlatára, ezért a tisztességtelen feltételek kiküszöbölésével a megkötött szerződések fenntartását célozta, és a fennálló szerződések tartalmát csak annyiban módosította, hogy ne váljanak teljesíthetlenné a tisztességtelen kikötések hiányában. Erre figyelemmel kerültek a Törvénybe kógens rendelkezések a részleges érvénytelenség körében, a tisztességtelen szerződéses feltételek helyett a szerződések részévé váló kikötésekre (az árfolyamrész rendezésére vonatkozó 3. § szerint).

Utalást tartalmaz az indokolás a 8/2014. (III. 20.) AB határozatban megfogalmazott követelményekre, a jogszabályi beavatkozás alkotmányosságára is. Annak alkotmányos elvárását, hogy a törvényi úton történő szerződésmódosítás figyelembe kell vegye mindegyik fél méltányos érdekeit, azáltal kívánta teljesíteni a szabályozás, hogy a pénzügyi intézmények számára jogorvoslati lehetőséget biztosított megdönthető vélelem

felállításával az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő szerződéses rendelkezéseik tisztességtelenségével kapcsolatban.

Rögzítette az indokolás azt is, hogy a szabályozás tárgyi hatálya Magyarország Európai Unióhoz való csatlakozásának időpontjára figyelemmel került meghatározásra, amely időponttól kezdődően érvényesülnek az EU jog alkalmazására vonatkozó elvek és az Európai Unió Bírósága jogértelmezésének kötelező ereje, a Fogyasztói Irányelv is, amelynek Európai Bíróság általi értelmezését a Kúria alapul vette a jogegységi határozatában.

A másodfokú bíróság rögzíti, hogy fogyasztói szerződésekben alkalmazott, egyedileg meg nem tárgyalta, illetve általános szerződési feltételek tisztességtelenségének egyaránt a semmisség a jogkövetkezménye, amelyet a kialakult bírói gyakorlat, a jogalkalmazás számára iránymutatást jelentő 3/2011. PK vélemény 2. pontja egyértelművé tett a 2006. március 1-je előtt – de 2004. május 1-je után – megkötött szerződések esetében is, figyelemmel arra, hogy a Régi Ptk. ezen időszakban hatályos 209. § (1) bekezdése és 209/A. §-a kizárólag a tisztességtelen kikötés megtámadásáról rendelkezett. Amiatt ugyanis, hogy a Fogyasztói Irányelv 6. cikkével, a tisztességtelenség jogkövetkezményeivel kapcsolatban az Európai Unió Bírósága a C-240/98. számú ügyben kimondta, hogy a bíróságoknak „irányelvkomform” módon kell értelmezniük a nemzeti jogszabályokat, a C-243/08. számú ügyben pedig azt, hogy a fogyasztók hatékony védelme csak akkor biztosítható, ha a nemzeti bíróságnak lehetősége van a tisztességtelen feltétel hivatalból történő – vagyis határidőhöz nem kötött – értékelésére, továbbá hogy a tisztességtelen feltétel nem jelent kötelezettséget a fogyasztóra, nem szükséges, hogy azt a fogyasztó előzetesen, eredményesen megtámadja, ebből az következik, hogy a Ptk. 2006. március 1-jét megelőző rendelkezései az irányelv céljának és rendelkezéseinek megfelelően értelmezendők, úgy, ahogy a fogyasztói érdekek hatékony érvényre juttatásának célja azt szükségessé teszi. Az irányelv céljának az 1997. évi CXLI. törvénnyel módosított Régi Ptk. 209. §-a akként való értelmezése tesz eleget, hogy a 2004. május 1-je és 2006. február 28-a között kötött fogyasztói szerződések részévé vált általános szerződési feltételek tisztességtelenségének megállapítása iránt is – figyelemmel a Régi Ptk. 234. § (1) bekezdésére – határidő nélkül lehet benyújtani a keresetet.

A szerződés eredeti tartalma szerint, annak megkötésétől fennálló érvénytelenség tényének – akár bíróság által ítéletben, akár jogszabályban történő – megállapítása nem jelenti az eredeti szerződéses tartalom jogalakító módosítását, az érvénytelenség alapvető joghatására figyelemmel.

Az egységes bírói gyakorlat szerint ugyanis a szerződés, avagy annak egy részének, valamely kikötésének az érvénytelensége – amely a szerződés megkötésekor, az akkor jelentkező körülmények miatt áll fenn – azt jelenti, hogy az ilyen ügyletnek, illetve kikötésnek nincs kötelemkeletkeztető hatálya. Az érvénytelenség alapvető – polgári jogi – jogkövetkezménye az, hogy arra nem lehet jogot alapítani, a semmis kikötés nem váltja ki a felek által célzott joghatást – a Régi Ptk. 198. § (1) bekezdésének terminológiáját használva –, nem hoz létre kötelezettséget a szolgáltatás teljesítésére, illetve jogosultságot a szolgáltatás követelésére. A semmis szerződés ex tunc hatályú érvénytelensége a

törvény erejénél fogva következik be, a semmisség megállapításához külön eljárásra nincs szükség a Régi Ptk. 234. § (1) bekezdése szerint (Új Ptk. 6:88. § (1) bekezdés). Az érvénytelenség ezen általános és alapvető jogkövetkezménye értelmében semmis kikötésre a szerződés megkötésétől kezdődően nem lehet jogot alapítani, amely időbeli korlát nélkül érvényesül a semmisségre való határidő nélküli hivatkozás tétele alapján (1/2010. (VI. 28.) PK vélemény, 2/2012. (XII. 10.) PK vélemény).

Utal a másodfokú bíróság a 6/2013. számú polgári jogegységi határozatra is, amelynek 2. pontjában a Kúria kimondta, hogy a szerződési terheknek a szerződés megkötését követő – előre nem látható – egyoldalú eltolódása az érvénytelenség körében nem értékelhető, tekintettel arra, hogy az érvénytelenségi oknak a szerződés megkötésekor kell fennállnia. Indokolásának 7. pontjában megfogalmazta továbbá, hogy tartós hitelezési jogviszonyban a szerződéskötést követően beállhatnak olyan – a szerződés érvényességét nem érintő, arra vissza nem ható – változások, amelyek eredményeként a szerződés gazdasági-kockázati egyensúlya utólag felborul, illetőleg súlyos aránytalanságok következnek be. Amennyiben ezeket maguk a felek a szerződés módosításával nem orvosolják közösen, szükségessé válhat a szerződésekbe való utólagos beavatkozás.

A Törvénynek a perben alkalmazandó rendelkezései – a tisztességtelenség vélelmének felállításáról és jogkövetkezményeiről – nem minősülnek jogszabály általi szerződésmódosításnak, amelynek alkotmányossági feltételeiről az Alkotmánybíróság 8/2014. (III. 20.) AB határozata is szól. A pénzügyi intézmények egyoldalú szerződésmódosítását lehetővé tevő szerződéses kikötések, azok tisztességtelensége – mint érvénytelenségi ok – az eredeti szerződéses tartalom alapján áll fenn, nem utóbb bekövetkezett változások hatására.

Kivételesen mód van arra a Régi Ptk. 226. § (2) bekezdése szerint, hogy jogszabály a hatályba lépése előtt kötött szerződések tartalmát megváltoztassa, amennyiben szerződéskötéskor előre nem látott – lényeges és előre nem látható – körülmények megváltoztak, és azok eredményeként megváltozott a felek eredeti szerződéskötés kori helyzete, jogaik és kötelezettségeik szerződéskötéskor megfelelő aránya, amely miatt valamelyik szerződő fél számára rendkívül terhessé vagy lehetetlenné vált a szerződés változatlan tartalommal történő fenntartása, a teljesítés. A Törvény által rendezett körben azonban erről nincs szó.

A Régi Ptk. 209. § (1) bekezdése és az Új Ptk. 6:102. § (1) bekezdése szerint abban áll a tisztességtelenség mint érvénytelenségi ok lényege az általános szerződési feltételek, illetve a fogyasztói szerződés egyedileg meg nem tárgyalt kikötése esetén, hogy a felek közti egyensúly – a szerződésből fakadó jogaik és kötelezettségeik tekintetében – már a szerződés megkötésekor sem állt fenn, mivel a fogyasztóval szerződő fél által előre, egyoldalúan meghatározott feltételek indokolatlan és egyoldalú előnyt biztosítottak a számára, illetve a fogyasztó terhére indokolatlan és egyoldalú hátrányt idéztek elő. A fogyasztóval szerződő fél által alkalmazott kikötések eredményeként már a szerződés megkötésekor, a szerződés eredeti tartalma alapján bekövetkezett a szerződésből eredő jogok, kötelezettségek egyensúlyának a jóhiszeműség és a tisztesség követelményébe ütköző eltolódása.

A Törvény hatálya alá vont fogyasztói kölcsönszerződések tekintetében a szerződéskötést követően bekövetkezett változások felszínre hozták a felek jogai, kötelezettségei közti indokolatlan és egyoldalú eltolódást, amely már a szerződések megkötésekor is fennállt az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő kikötés tekintetében, érzékelhetővé és súlyosabbá tették a köztük fennálló aránytalanságot.

A jogalkotó beavatkozása nem abból a célból történt az egyoldalú szerződésmódosítási jogra vonatkozó – a perben releváns – kikötések tisztességtelenségének vélelme és az annak megdöntésére szabott eljárás szabályainak felállításával a Törvényben, hogy az utóbb megváltozott körülményekhez igazítsa a – valóban tartós és hosszú lejáratú – deviza alapú kölcsönszerződések eredeti tartalmát. A társadalmi méretű változások, az azokkal érintett szerződések nagy tömege valóban jogszabályalkotásra – kodifikációs lépésre – sarkallta a jogalkotót, de csupán az eredeti szerződéses tartalom részleges érvénytelenségének és annak alapvető joghatásának kimondásával, kötelező alkalmazásának előírásával.

Leszögezi a másodfokú bíróság azt is, hogy nem lehet jogot alapítani az érvénytelen szerződéses kikötésre, tisztességtelenség miatt semmis szerződéses feltételre, ezért az annak alapján gyakorolt jog nem élvez védelmet.

Megjegyzi az ítéletábla azt is, hogy a Törvény – annak céljával, az egyoldalú szerződésmódosításra vonatkozó tisztességtelen kikötéseknek a fogyasztói kölcsönszerződésekből való kiküszöbölésével összhangban – kezeli azt a problémát is, amely közérdekű keresetindítás esetén állt volna elő az arra feljogosított szervek korlátozott perindítási joga miatt. A Régi Ptk. 209/B. § (1) bekezdése szerint az 1978. évi 2. törvényerejű rendelet (Ptké. II.) 5. §-ában, illetve az Új Ptk. 6:105. §-ában feljogosított szervek ugyanis kizárólag az általános szerződési feltételek tisztességtelenségének megállapítása iránt jogosultak pert indítani, a Törvény azonban nem csak az általános szerződési feltételeket, hanem a fogyasztói szerződésben egyedileg meg nem tárgyalt kikötések sorsát is rendezni kívánta, amelyek tisztességtelenségének ugyancsak a semmisség a jogkövetkezménye a Régi Ptk. 209/A. § (2) bekezdése szerint.

Leszögezi a másodfokú bíróság az iránymutató bírósági gyakorlat alapján azt is, hogy a fogyasztói szerződésekben alkalmazott általános szerződési feltételek és egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltételek tisztességtelenség miatti érvénytelenségére a Régi Ptk. 209. § (1) bekezdése és az Új Ptk. 6:102. § (1) bekezdése tartalmaz rendelkezést, amelyek egységesen határozzák meg a tisztességtelenség megállapításának szempontrendszerét. A Régi Ptk. a tisztességtelenség megállapításának két módját ismerte, egyrészt a bíróságnak a Régi Ptk. 209. § (2) bekezdése szerinti mérlegelésre bízta azt, másrészt – kizárva a bírói mérlegelést – a 18/1999. (II. 5.) Korm. rendelet (és a Régi Ptk. 2009. május 22-étől hatályos 209. § (4) bekezdése) volt az, ami tisztességtelenség minősülő feltételeket nevesített, a Régi Ptk. 209. § (3) bekezdésében megjelölt külön jogszabályként meghatározott olyan konkrét feltételeket is, amelyek a fogyasztói szerződésben tisztességtelenség minősülnek (az 1. §-ban megjelölt feltételek minden esetben, a 2. §-ban felsorolt szerződési feltételek nem feltétlenül, hanem az ellenkező bizonyításáig minősülnek tisztességtelenségnek). Ez azt is jelenti, hogy a Kormányrendelet 1. §-ában

felsorolt okok valamelyike miatt tisztességtelennek minősülő kikötés esetén nem szükséges vizsgálni a Régi Ptk. 209. § (2) bekezdésében felsorolt további körülményeket, a 2. § alá tartozó esetben pedig a feltételt támasztó félre hárul annak bizonyítása, hogy a kikötés nem esik a Régi Ptk. 209. § (1) bekezdésének hatálya alá (2/2011. PK vélemény). Megállapítható a fentiek alapján, hogy a Törvény megalkotása előtt sem volt ismeretlen a tisztességtelenség megállapítása a Régi Ptk. 209. § (2) bekezdésében írt mérlegelés nélkül, továbbá az arra vonatkozó szabályozás sem, hogy valamely tartalommal szülő feltétel ellenkező bizonyításig tisztességtelennek minősül, és a feltételt támasztó félre hárul a bizonyítás kötelezettsége, hogy a kikötés nem esik a Régi Ptk. 209. § (1) bekezdésének hatálya alá.

A 2/2012. (XII. 10.) PK véleményben foglalt iránymutatás szerint a bíróság a szerződéskötés időpontjában hatályos Ptk. rendelkezései alapján az általános szerződési feltétel tisztességtelenségét olyan okból is megállapíthatja, amelyet utóbb a külön törvény – adott esetben a kialakult joggyakorlat tapasztalatait felhasználva – kötelezően is szabályoz. A Ptk. szabályozza, hogy a szerződés valamely kikötése milyen törvényi feltételek mellett minősül tisztességtelennek, ami az egyoldalú szerződésmódosításra vonatkozó szerződési feltételek kapcsán is irányadó. Ennek megfelelően, a kikötés tisztességtelenségének a Régi Ptk.-ban megadott fogalmából vezette le és határozta meg a Kúria a 2/2012. (XII. 10.) PK vélemény 6. pontjában azokat a szempontokat az a)-g) pontokban, amelyek mellett tisztességtelen az egyoldalú szerződésmódosításra vonatkozó kikötés, tekintettel a szerződéstípusra vonatkozó alapvető elvek és rendelkezések lényegi gondolatára. Ezt a jogértelmezést – az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő szerződéses rendelkezés tisztességtelenségének szempontrendszerét – vette át a Kúria 2/2014. számú jogegységi határozata.

A másodfokú bíróság rámutat arra is, hogy fogyasztói szerződésekben alkalmazott általános szerződési feltételek és egyedileg meg nem tárgyalt feltételek tisztességtelenségére vonatkozó rendelkezések (Régi Ptk. 209. §, 209/A. §, 209/B. §) részben uniós irányelvek átültetése folytán kerültek a magyar jogrendszerbe, alkalmazásuk már a Törvény megalkotása előtt igényelte az uniós szabályok értelmezését az Európai Unió Bírósága részéről az EUMSZ 267. cikke szerint. Az 1997. évi CXLIX törvény, a 2006. évi III. törvény, a 2009. évi XXXI. törvény a Fogyasztói Irányelv céljainak megvalósítása érdekében módosította a Régi Ptk.-t, a magyar bíróságok által kezdeményezett előzetes döntéshozatali eljárások érintették a Fogyasztói Irányelv és a Régi Ptk. vonatkozó módosításait. A Régi Ptk.-nak az irányelv rendelkezéseivel és céljaival összhangban történő, egységes értelmezéséhez és alkalmazásához fűződő társadalmi érdek fontosságát felismerve alkotta meg a Legfelsőbb Bíróság (jelenlegi elnevezése: Kúria) a 2/2011. PK véleményt a fogyasztói szerződések érvényességével kapcsolatos egyes kérdésekről, a 3/2011. PK véleményt a fogyasztói szerződéssel kapcsolatos közérdekű kereset elbírálásának egyes kérdéseiről, és ebbe a folyamatba illeszkedik a 2/2012. (XII. 10.) PK vélemény a fogyasztói kölcsönszerződésben pénzügyi intézmény által alkalmazott általános szerződési feltételekben szereplő egyoldalú szerződésmódosítási jog tisztességtelenségéről, majd a jogegységi határozatok. Az

Európai Bíróság 2014. április 30-án meghozott C-26/13. számú ítélete iránymutató megállapításokat tartalmazott a 6/2013. számú polgári jogegységi határozattal el nem döntött jogkérdéseket illetően, amelyre figyelemmel hozta meg a Kúria a 2/2014. számú polgári jogegységi határozatát, az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő szerződési feltétel átláthatóságának követelményére, a különmű árfolyamok kikötésére.

A Fővárosi Ítéltábla kifejti e körben azt is, hogy a Fogyasztói Irányelv (4) és (14) preambulum-bekezdései a tagállamok feladataként jelölik meg annak biztosítását, hogy a fogyasztókkal kötött szerződések ne tartalmazzanak tisztességtelen feltételeket, a (21) preambulum-bekezdés a tagállamok kötelességének nevezi az arról való gondoskodást, hogy ne alkalmazzanak tisztességtelen feltételeket az eladó vagy a szolgáltató fogyasztóval kötött szerződéseiben, de ha a szerződés mégis tartalmaz ilyen feltételeket, akkor azok ne legyenek kötelező érvényűek a fogyasztóra nézve, és ha a szerződés a tisztességtelen feltételek kihagyásával is teljesíthető, a szerződés változatlan feltételekkel továbbra is kötelezze a feleket. A (24) preambulum-bekezdése szerint továbbá a tagállamok bíróságainak és közigazgatási szerveinek megfelelő és hatékony eszközökkel kell rendelkezniük ahhoz, hogy megszüntessék a fogyasztókkal kötött szerződésekben a tisztességtelen feltételek alkalmazását.

Ezt követően rendelkezik az 1. cikk az irányelv céljáról, a szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekre vonatkozó tagállami rendelkezések közelítéséről. A 6. cikk (1) bekezdése a tagállamok nemzeti jogszabályainak rendelkezéseire bízva annak szabályozását, hogy miként nem jelentenek kötelezettséget a fogyasztóra a tisztességtelen feltételek. A 7. cikk (1) bekezdése azt a tagállami kötelezettséget nevesíti, hogy megfelelő és hatékony eszközök álljanak rendelkezésre a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételek megszüntetésére.

A Fogyasztói Irányelv tehát a tisztességtelen feltételekre vonatkozó tagállami szabályozás egységesítését célozta, úgy, hogy tagállami kompetenciában hagyta a megfelelő és hatékony eszközök megteremtését, az erre vonatkozó szabályozói környezet megalkotását. Az Európai Unió Bírósága a C-472/11. számú ítéletében kimondta, hogy a Fogyasztói Irányelv 6. cikkének (1) bekezdése azt követeli meg a tagállamoktól, hogy az ilyen feltételek „a saját nemzeti jogszabályok rendelkezései szerint” ne jelentsenek kötelezettséget a fogyasztóra nézve; a jogalanyok uniós jogból származó jogainak a védelmét biztosító bírósági eljárási szabályok a tagállamok eljárási autonómiájának elve alapján azok belső jogrendjébe tartoznak.

Rámutat a másodfokú bíróság az Európai Unió Bíróságának jogértelmező gyakorlata sajátosságára és jelentőségére is, amely megjelent a C-92/11. számú ítéletben is. Ezen határozatában a Bíróság kimondta, hogy állandó ítélkezési gyakorlata szerint azon értelmezés, amelyet az EUMSZ 267. cikk alapján ráruházott hatáskör alapján valamely közösségi jogszabályra vonatkozóan kifejt, megmagyarázza és pontosítja e szabály jelentését és terjedelmét, ahogyan azt a hatálybalépésének időpontjától értelmezni és alkalmazni kell, illetőleg értelmezni és alkalmazni kellett volna. Az így értelmezett szabályt a bíróságok alkalmazhatják, és azt alkalmazniuk kell az értelmezés iránti kérelemről határozó ítélet előtt keletkezett és létrejött jogviszonyokra is.

Mindezekből következik, hogy a Törvény szabályozása az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő kikötés tisztességtelenségével kapcsolatban megfelel a Fogyasztói Irányelv (21) preambulum-bekezdésében és 6. cikk (1) bekezdésében foglalt előírásnak, hogy a tisztességtelen feltételek – a nemzeti jogszabályok rendelkezései szerint – nem jelentenek kötelezettséget a fogyasztóra nézve, a szerződés egyebekben változatlan feltételekkel továbbra is köti a feleket, mivel teljesíthető az egyoldalú szerződésmódosításra vonatkozó tisztességtelen feltétel kihagyásával. Teljesül a 6. cikk (1) bekezdése, 7. cikke együttes értelmezésével levezetett azon elvárás is, miszerint – a tisztességtelen rendelkezés elhagyásával teljesíthető szerződés esetében – nincs mód a tisztességtelen feltétel tartalmának módosítására, a szerződés kiegészítésére (Európai Unió Bíróságának a C-618/10. számú ítélete).

Ezt követően megállapította a Fővárosi Ítéltábla, hogy sem eljárásjogi, sem anyagi jogi szempontból nem találta megalapozottnak a Pp. 155/A. §-a, 155/B. §-a alapján a másodfokú tárgyalás felfüggesztése és az Alkotmánybíróság eljárása, illetve az Európai Unió Bíróságánál előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése iránt előterjesztett felperesi kérelmeket.

A kereset érdemi elbírálása, a Törvény szabályainak alkalmazása során – szövegének a céljával és az Alaptörvénnyel összhangban álló értelmezése alapján (Alaptörvény 28. cikk) – nem merült fel kétely a másodfokú bíróságban a Törvénynek, illetve rendelkezéseinek, továbbá a 2/2014. számú polgári jogegységi határozatnak az Alaptörvénnyel való összhangja tekintetében, és nem állt fenn közösségi jog értelmezésének szükségessége sem.

Az Alkotmánybírósághoz fordulás mellőzésével kapcsolatban a másodfokú bíróság egyrészt arra mutat rá, hogy a Fővárosi Törvényszék helyesen hivatkozott az egységes bírói gyakorlatot tükröző BH 1994/448. számú eseti döntésre, amelynek értelmében a bíróságnak nem kell részletesen megindokolnia álláspontját, ha nem észleli a perben alkalmazandó jogszabály alaptörvény-ellenességét. Utal továbbá arra is, hogy nem kötötte más bíróság döntése a Pp. 239. §-a alapján alkalmazandó 4. § (1) bekezdése szerint.

A 3/2005. (XI. 14.) PK-KK vélemény, továbbá az 1/2009. (VI. 24.) PK-KK közös vélemény irányadó alkalmazásával megállapította a Fővárosi Ítéltábla azt is, hogy – a Törvény rendelkezéseinek céljával és joghatásával kapcsolatban az előzőekben kifejtettek alapján – nem volt helye a perben előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésének az Európai Unió Bírósága előtt az EUMSZ 267. cikke szerint, mivel a perbeli jogvita elbírálása, a Törvény alkalmazása során nem merült fel közösségi jogszabály alkalmazásának, illetve értelmezésének szükségessége. Az ügy érdemi eldöntése nem függött az Unió Szerződéseinek értelmezésétől, sem pedig uniós intézmények, szervek jogi aktusainak érvényességétől, értelmezésétől, nem volt szükség az – uniós jog értelmezésére kizárólagosan jogosult – Európai Bíróság állásfoglalásának beszerzésére. A kereset elbírálása során felmerülő, a közösségi jog értelmezését igénylő kérdés hiányában megalapozottan és helyes indokolással mellőzte a Fővárosi Törvényszék is az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését.

Osztotta a másodfokú bíróság az elsőfokú ítélet indokolását a Fogyasztói Irányelv 8a. cikkében írt tájékoztatási kötelezettség tekintetében, hogy az erre vonatkozó rendelkezés együtt értelmezendő a 8. cikk előírásával, amelyek értelmében tagállam részéről a fogyasztók magasabb szintű védelme érdekében bevezetett szigorúbb szabályozás eredményez tájékoztatási kötelezettséget a Bizottság felé, nem pedig bármely, az irányelv hatálya alá tartozó nemzeti jogszabály megalkotása. Rámutat továbbá arra is, hogy az EKB-val előírt konzultációs kötelezettség esetleges fogyatékoságának a jogkövetkezménye kötelezettségzegési eljárás megindítása lehet az adott tagállammal szemben az EUMSZ 127. cikk (4) bekezdése, 129. cikk (4) bekezdése, 282. cikk (5) bekezdése és a 260. cikke szerint, mivel sem a 98/415/EK Határozat, sem más uniós rendelkezés, illetve ítélkezési gyakorlat nem állapít meg külön, az előzőektől eltérő jogkövetkezményt az EKB-val előírt jogalkotási konzultáció eljárásjogi hiányossága miatt.

Az elsőfokú bíróság ítéletének a megváltoztatására és a keresetnek megfelelő döntés meghozatalára irányuló fellebbezési kérelem elbírálása kapcsán a másodfokú bíróság megállapította, hogy az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg a tényállást, és a releváns bizonyítékok okszerű mérlegelésével, helytálló jogi következtetéssel utasította el a keresetet amiatt, mert a perbeli szerződéses kikötések nem voltak tisztességesnek tekinthetők.

A fellebbezésben foglaltakra tekintettel a másodfokú bíróság egyrészt arra mutat rá, hogy a kereset tárgyává tett szerződéses kikötések tisztességessége, érvényessége, avagy érvénytelensége az azokat tartalmazó okirati bizonyítékok – azaz a keresetlevélhez csatolt 2A., 2/B., 2/C., 2/D. mellékletek szerinti ÁSZF-ek – értékelését és értelmezését igényelte a Törvény 4. § (1) bekezdése, 8. § (3) bekezdése, 11. § (1) bekezdése szerint, figyelemmel a 10. § (3) bekezdésben foglalt előírásra is. A felperes által felajánlott további bizonyítási eszközök – a forrásszerzésére vonatkozó refinanszírozási szerződések, lehívó levelek – nem vehették át a perbeli jogvita tárgyát képező kikötések, a felperes által alkalmazott általános szerződési feltételek, az azokkal szemben támasztott elvárások, alaki és tartalmi követelmények teljesítését. Leszögezi továbbá azt is, hogy jelen – a Törvény rendelkezései szerint megindított – peres eljárásban, amelynek a pénzügyi intézmény által alkalmazott ÁSZF-ek tisztességessége a tárgya, nem volt alkalmazható a Régi Ptk. 209. § (2) bekezdésében foglalt előírás, az egyedi szerződések megkötésekor fennálló körülmények feltárására, amelyre a felperes helyesen hivatkozott is a fellebbezésében.

Érdemben abban a kérdésben kellett állást foglalnia a másodfokú bíróságnak, hogy a Törvény 8. § (1) bekezdés a) pontja, (3)-(4) bekezdései szerint benyújtott kereset tárgyává tett szerződéses kikötések – amelyek a Törvény hatálya alá tartozó egyoldalú szerződésmódosítást tettek lehetővé a felperes számára – megfeleltek-e a Törvény előírásainak, teljesítették-e a 4. §-ban meghatározott elveket.

Leszögezi a Fővárosi Ítéltábla a Törvény 11. § (1), (2), (3) bekezdései alapján, hogy a Törvény 4. § (1) bekezdése konjunktív feltételeket ír elő az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét tartalmazó kikötés tisztességességére, amelyek közül egynek a hiánya is a kikötés tisztességtelenségéhez, a kereset elutasításához vezet. Ezért, amennyiben megállapítható a Törvény 4. § (1) bekezdésében előírt követelmények egyikének a sérelme a per tárgyává tett kikötések tekintetében, akkor irreleváns és szükségtelen a további törvényi feltételek vizsgálata.

Rögzíti a másodfokú bíróság azt is, hogy a Törvény 4. § (1) bekezdésében felsorolt követelmények közül elsőként a szerződéses kikötések egyértelmű és érthető megfogalmazása, átláthatósága vizsgálandó az a), e) pontok szerint, ezen elvek alapvető és kiemelkedő jelentőségére, illetőleg egymással és a további feltételekkel való összefüggésére figyelemmel.

A fellebbezésben foglalt felperesi hivatkozásokkal kapcsolatban elsőként arra mutat rá a Fővárosi Ítéltábla, hogy az elsőfokú bíróság helyesen határozta meg a pénzügyi intézményekre vonatkozó különös szabályok jelentőségét, helytállóan ismerte fel a Régi Hpt. 210. § (3) bekezdésében foglalt törvényi felhatalmazás keretjelleget is, amelyre figyelemmel vizsgálható és a kereset szerint vizsgálandó volt az annak tartalmát kitöltő, egyedileg meg nem tárgyalt szerződéses rendelkezés, a felperest megillető egyoldalú szerződésmódosítási jogra vonatkozó kikötések tisztességtelensége.

Kiemeli a másodfokú bíróság – a fellebbezésben foglaltakra tekintettel – azt is, hogy a 2010. december 18-án hatályba lépett, a lakáscélú fogyasztói kölcsönszerződésekben előírt kamat egyoldalú módosításának feltételeiről rendelkező 275/2010. (XII. 15.) Korm. rendelet nem ad kimerítő szabályozást egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét tartalmazó szerződéses feltételekre, amellyel egyező következtetés az elsőfokú ítéletben ugyancsak megalapozott és helyes. A Kormányrendeletben szereplő felsorolás csupán a kamatemelés lehetséges okai tekintetében taxatív, amelyet a 2/2012. (XII. 10.) PK vélemény 3. pontjának indokolása is tartalmaz. Ugyanakkor az a tény, hogy pénzügyi intézmény egyoldalú szerződésmódosításának lehetségesek alapos okai, nem jelenti egyben azt is, hogy az egyoldalú szerződésmódosítással kapcsolatos kikötés nem minősül egyéb okból tisztességtelennek. Önmagában a Kormányrendelet előírásainak való megfeleléssel nem teljesíti pénzügyi intézmény a tisztességesség követelményét, figyelemmel arra, hogy az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét tartalmazó szerződéses feltételeknek egyik eleme csupán az ok-lista, további szükséges tartalmi elem a kötelezettségváltás mechanizmusának, lehetséges mértékének szabályozása is. Önmagában a Kormányrendelet 1. §-ának előírásait teljesítő ok-lista nem jelenti az egyoldalú szerződésmódosítási jog szabályozásának tisztességességét, nem képes megvalósítani a tisztességességből fakadó további követelményeket, az átláthatóságot, az érthető és világos megfogalmazást, továbbá a felmondhatóságot, illetve a szimmetria követelményét sem.

Helyesen jutott az elsőfokú bíróság arra a következtetésre, hogy a perbeli kikötések nem estek a Ptk. korlátozó rendelkezésének – a Régi Ptk. 209. § (6) bekezdésének, az Új Ptk. 6:102. § (4) bekezdésének – a hatálya alá.

Hangsúlyozza a másodfokú bíróság azt is, hogy szerződés – akár részleges – érvénytelensége az egységes bírói gyakorlatnak megfelelően, a szerződéskötéskor fennálló körülmények alapján vizsgálándó, és azt is, hogy az általános szerződési feltételként a szerződés részévé váló egyoldalú szerződésmódosítási jog tisztességtelen jellegét attól függetlenül kell vizsgálni, hogy azt a felperes ténylegesen alkalmazta-e, illetőleg hogy a gyakorlatban miként élt ezen jogosítványával. Nincs jelentősége a szerződéses kikötések tisztességtelenségének vizsgálata szempontjából a pénzügyi intézmény árképzési gyakorlatát rögzítő árazási elveknek sem (Régi Hpt. 210. § (4)-(5) bekezdések), mivel azok nem részei a fogyasztóval kötött szerződéseknek, ellenőrzésükre és számonkérésükre a fogyasztó nem jogosult. A fogyasztó nem alapíthat szerződéses jogot a hitelező árazási elveire (2/2012. (XII. 10.) PK vélemény 6. d), 9. b) pontok).

Helyesen járt el az elsőfokú bíróság, amikor a Törvény 4. § (1) bekezdésében felsorolt konjunktív feltételek közül hangsúlyozottan vizsgálta a szerződéses kikötések átláthatóságát, egyértelmű és érthető megfogalmazását. A bizonyítékok okszerű mérlegelésével és helytálló jogi indokolással állapította meg, hogy a felperes által alkalmazott szabályozások, az egyoldalú szerződésmódosítási jogra vonatkozó kikötések nem teljesítik az átláthatóság követelményét, a fogyasztó részéről ellenőrizhetetlenek, amellyel a Fővárosi Ítéletábrla egyetértett.

Helyesen indult ki az elsőfokú bíróság abból, hogy a kikötés tisztességtelenségéhez vezet, amennyiben egyértelmű, világos, érthető szerkesztés és szövegezés hiányában nincs tényleges lehetősége a fogyasztónak a kikötés alapos megismerésére, a szerződés megkötése előtt (2/2012. (XII. 10.) PK vélemény 6. a) pontja).

A másodfokú bíróság hangsúlyozza, hogy a Fogyasztói Irányelv – amely a 10. cikk (1) bekezdése szerint 1994. december 31. után megkötött szerződésekre irányadó, Magyarország tekintetében pedig 2004. május 1-jétől – 5. cikkében foglalt rendelkezés is tartalmazza a szerződéses feltételek világosságának és érthetőségének előírását, amelynek kérdésével az Európai Unió Bírósága több ítéletében foglalkozott.

A C-472/10. számú ítélet szerint az irányelv 3. cikkének értelmében vett „tisztességtelen” jelleg értékelése során alapvető jelentőséggel bír a fogyasztó azon lehetősége, hogy egyértelmű és érthetően megfogalmazott kritériumok alapján előre láthassa az ÁSZF eladó vagy szolgáltató általi módosítását a nyújtandó szolgáltatáshoz kapcsolódó díjak vonatkozásában. A C-92/11. számú ítéletben szintén leszögezte a Bíróság, hogy az egyoldalú kiigazítást lehetővé tevő szabványfeltételnek meg kell felelnie a jóhiszeműség, az egyensúly és az átláthatóság irányelvben támasztott követelményeinek; alapvető jelentőséggel bír, hogy a szolgáltatáshoz kapcsolódó díjak megváltoztatásának indokát és módját átlátható jelleggel, úgy tünteti-e fel, hogy a fogyasztó egyértelmű és érthetően

megfogalmazott kritériumok alapján előre láthassa a díjak esetleges módosítását, amelyet nem egyenlít ki önmagában az, hogy a fogyasztókat a szerződés teljesítése során megfelelő időben előre tájékoztatják az ármódosításról, illetve a szerződés felmondásához való jogokról.

A C-26/13. számú ítéletben kimondta a Bíróság azt is, hogy a világosság és érthetőség követelménye minden esetben, a 4. cikk (2) bekezdés alá tartozó feltételek esetén is, továbbá a követelmény azonos hatályával alkalmazandó. Megállapította továbbá, hogy az átláthatóságnak az irányelv szerinti követelményét kiterjesztő módon kell érteni, az nem korlátozható kizárólag a szerződési feltételek alaki és nyelvtani szempontból érthető jellegére, mivel a fogyasztó számára alapvető jelentőséggel bír, hogy a szerződéskötést megelőzően megismerhesse a szerződési feltételeket és a szerződéskötés következményeit. Az adott kikötés tartalmához kapcsolódó mechanizmust, annak konkrét működését és a többi feltételben írt mechanizmussal való viszonyát a szerződésnek átlátható jelleggel kell feltüntetnie, hogy annak alapján módjában álljon a fogyasztónak egyértelmű és érthető szempontok alapján értékelni a számára ebből eredő gazdasági következményeket.

Az Európai Unió Bíróságának ezen ítéletében tett megállapításai alapján írta elő a Kúria a 2/2014. számú polgári jogegységi határozat 2. pontjában, hogy – a 2/2012. (XII. 10.) PK vélemény 6. pontjában felsorolt elvek (egyértelmű és érthető megfogalmazás elve; tételes meghatározás elve; objektivitás elve; ténylegesség és arányosság elve; átláthatóság elve; felmondhatóság elve; szimmetria elve) alapján – az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét szabályozó szerződéses rendelkezések akkor nem tisztességtelenek, ha azok a fogyasztó számára világosan és érthetően meghatározzák, hogy az ok-listában megjelölt körülmények változásai milyen módon és mértékben hatnak ki a fogyasztó fizetési kötelezettségére; egyben lehetővé teszik annak ellenőrizhetőségét, hogy az egyoldalú szerződésmódosításra a szerződéses rendelkezések betartásával az arányosság, a ténylegesség és a szimmetria elvének érvényre juttatása mellett került-e sor.

Tartalmazza a jogegységi döntés indokolása – a C-26/13. számú ítélet megállapításait követve – azt is, hogy a szerződéskötés során olyan helyzetbe kell hozni a fogyasztót, hogy megfelelően fel tudja mérni az általa vállalt kötelezettségeket, az ok-listában megjelölt és a szerződéskötést követően bekövetkező körülményváltozásból eredő többletkötelezettsége keletkezésének indokait, kötelezettségei változásának mechanizmusát és annak lehetséges mértékét. Rámutatott arra is a Kúria, hogy matematikai képlet alkalmazása megfelelő magyarázat nélkül épp úgy nem felel meg az átláthatóság követelményének, mint az egyoldalú szerződésmódosításra okot adó körülmények pusztá felsorolása.

Az átláthatóság követelménye azt is jelenti, hogy a fogyasztó ellenőrizni tudja az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő szerződéses rendelkezések jogszerű alkalmazását és fel tud lépni a pénzügyi intézménnyel szemben, ha meglátása szerint a rá nézve hátrányos szerződésmódosításra a ténylegesség, az arányosság, a szimmetria elvének be nem tartásával került sor.

A per tárgyává tett üzletszabályzatok kikötései nem tartalmaztak kellő szabályozást, azaz megfelelő ok-listával egyidejűleg a kötelezettségváltás mechanizmusának, lehetséges mértékének szabályozását az egyoldalú szerződésmódosítási joggal kapcsolatban, egyik alkalmazási időszakban sem.

Helyes az elsőfokú ítélet megállapítása, miszerint a felperes egyoldalú szerződésmódosítását lehetővé tevő kikötések nem teljesítették az átláthatóság követelményét. A felperes által alkalmazott szabályozás egyik perbeli időszakban sem tette felmérhetővé a fogyasztó számára a szerződéskötéskor, illetőleg ellenőrizhetővé a szerződésmódosítás bekövetkezésekor a rá nézve hátrányos szerződésmódosítás indokoltságát, arányát és mértékét.

Az egyoldalú szerződésmódosítási jogra vonatkozó rendelkezés akkor tekinthető tisztességesnek, ha szabályozási tartalmánál fogva lehetővé teszi annak előrelátását, kalkulációját, illetve ellenőrzését és egyben számonkérhetőségét, hogy milyen feltételek teljesülése esetén, milyen mértékben kerülhet sor további terhek fogyasztóra történő áthárítására. Mindez a tisztességesség magától értetődő, közvetlenül a Régi Ptk. 209. § (1) bekezdésén alapuló sajátja és követelménye.

Szerződéses jogviszonyban nyilvánvalóan megengedhetetlen, hogy a mellérendeltségben álló felek egyike korlátok nélkül gyakorolhasson valamely kivételes – a Régi Hpt. 210. § (3) bekezdésén nyugvó – egyoldalú hatalmasságot, úgy, hogy a másik szerződő fél számára az egyoldalú szerződésmódosítási jog számonkérése, ellenőrzése sem biztosított.

A jogszabály által lehetővé tett – a 2/2012. (XII. 10.) PK vélemény 1. pontjának indokolása szerint is egyoldalú hatalmasságot jelentő – egyoldalú szerződésmódosítási jog kikötése kizárólag szigorú és kellő garanciákkal biztosítva tekinthető tisztességesnek. Ahhoz, hogy az arra jogosult fél egyoldalú, rendelkező nyilatkozatával kiváltsa a célzott joghatást, módosítsa a felek eredeti megállapodását, szükséges, hogy a felek a szerződésben rögzítsék, megállapodjanak annak feltételeiben. Az felel meg a mellérendeltségen alapuló szerződéses jogviszonyokban a jóhiszeműség és tisztesség követelményének, ha a felek közös akarattal megállapodnak az – egyik felet megillető, mérlegelési jogán alapuló – egyoldalú szerződésmódosítás lehetséges eseteiben, feltételeiben, hogy azt az adott fél pontosan mely körülmények, milyen mértékű változása esetén, a másik fél mely összetevőt jelentő fizetési kötelezettsége tekintetében, milyen időszakonként jogosult (a szimmetria elve szerint egyben köteles) gyakorolni.

A felperes által alkalmazott kikötések megfelelő és szükséges korlátok nélkül biztosítottak a felperesnek egyoldalú szerződésmódosítási jogot, ennél fogva átláthatatlanok, ellenőrizhetetlenek és számonkérésre alkalmatlanok.

Utal arra is a másodfokú bíróság, hogy mivel a felperes üzletszabályzataiban, az általa kidolgozott szerződéses rendelkezésekben megjelölt feltételek többsége nem tekinthető egyértelmű, egyetlen, egzakt mutatót takaró megfogalmazásnak, ennél fogva egyedül a

felperes belátásán múltott, hogy ezen feltételek alatt pontosan mit értett, a kikötést miként alkalmazta, hogy pontosan mikor, milyen időtávlatban kialakult tőke- és pénzügyi mutatót, értéket, illetve egyéb körülményváltozást vett számba.

Hangsúlyozza a másodfokú bíróság a részleges érvénytelenségre vonatkozóan, hogy a Törvény rendelkezései egységes egészként kezelik az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét tartalmazó szerződéses kikötéseket, jelen perben nem a pénzügyi intézmény és a fogyasztó közti szerződést kellett értékelni, hanem a pénzügyi intézmény által alkalmazott általános szerződési feltételeket, egyedileg meg nem tárgyalta feltételeket, azok megfelelőségét a Törvény 4. § (1) bekezdésében írt követelményrendszer szerint. A perbeli kikötések a fogyasztó számára is egységes rendelkezésként jelennek – és jelentek – meg, azaz az azokban felsorolt körülmények eredője, együttes hatása az egyoldalú szerződésmódosításra. Az egyoldalú szerződésmódosításra vonatkozó szerződéses feltételek tisztességességének szempontjából nem állapítható meg a kikötések meghatározott, jól behatárolható és önállóan kezelhető része, illetve az érvénytelenségi ok nyilvánvalóan jól körülhatárolható jellege és a többi rendelkezésre, a szerződéses kikötés egészére való kihatásának hiánya sem.

Rámutat a másodfokú bíróság arra is, hogy amennyiben jelen pertípusban sor kerülne a szerződéses kikötések részleges érvényességének, az egyoldalú szerződésmódosítást megalapozó ok-lista egyes elemei érvénytelenségének megállapítására, – ami a 4. § (1) bekezdésében felállított konjunktív feltételrendszer szabálya szerint kizárólag az érthető, világos megfogalmazás, az átláthatóság, a felmondhatóság, a szimmetria és a tételesség maradéktalan érvényesülése esetén, azaz esetleg akkor merülhetne fel, ha az ok-lista egyes elemei további értékelésével az objektivitás, a ténylegesség és arányosság követelményét kell vizsgálni, amelyeknek egyes okok megfelelnek, míg mások nem – a tisztességtelenség talált körülmények mellőzésével, kihagyásával felborul a szabályozás együttes jelentkezése, amelyet a fogyasztó a szerződéskötéskor észlelt.

Továbbá leszögezi azt is, hogy irányadó a hazai és uniós joggyakorlat alapján, hogy a bíróság a szerződés módosításával, kiegészítésével nem orvosolhatja a kikötés tisztességtelenségét. Nincs arra mód, hogy a bíróság „pótolja” a felek akaratát, és a tisztességtelen megállapodás helyett új, a szerződési igazságosságot, jogegyenlőséget helyreállító kikötést konstruáljon, hogy egy korábban nem létező, új – tisztesség – szerződési feltételt alakítson ki, amelyre nem volt megállapodás, szerződéses akarat (2/2012. (XII. 10.) PK vélemény 8. a) pontjának indokolása).

Nem vezethetett eredményre a felperes fellebbezése a másodlagos kereseti kérelem vonatkozásában sem, mivel a kereset tárgyát képező kikötések egészének tisztességtelenségét jelentette az átláthatóság elvének sérelme, fel sem merült a részbeni érvényesség, a kikötéseken belüli részleges érvénytelenség lehetősége, amellyel egyező következtetés szintén helytálló az elsőfokú ítéletben.

Mindezekre tekintettel a Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján helybenhagyta.

A fellebbezés nem vezetett eredményre, ezért a Pp. 239. §-a szerint alkalmazandó Pp. 78. § (1) bekezdése alapján a másodfokú bíróság kötelezte a felperest az alperes ügyvédi munkadíjból álló másodfokú költsége megfizetésére, annak mértékét a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 2. § (2) bekezdése szerint a kifejtett ügyvédi tevékenységgel arányban, a csatolt megbízási szerződésben megjelölt összeget mérsékelve állapította meg; a kikötött 38.000,- Ft + áfa munkadíj alkalmazása során tíz munkaórát vett figyelembe a fellebbezési ellenkérelem elkészítése és a másodfokú tárgyalási jelenlét alapján, amelyen felül nem volt helye további ügyvédi díjazásnak, költségátalány megállapításának az IM rendelet 2. § (1) bekezdés b) pontja, 4. § (1)-(2) bekezdései szerint.

Budapest, 2014. év október hó 30. napján

Dr. Mika Ágnes s.k.
a tanács elnöke

Dr. Gáspár Mónika s.k.
előadó bíró

Dr. Kurucz Zsuzsánna s.k.
bíró

A kiadmány hitelül:

bírósági tisztviselő